

Διεθνής συνεργασία για την πυρηνική ασφάλεια

Η Επιτροπή παραμένει σημαντικός παγκόσμιος παίκτης, δεν υπάρχει ωστόσο ολοκληρωμένη στρατηγική ούτε άρτια παρακολούθηση

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

Σημείο

01-11 | **Κύρια μηνύματα**

01-06 | Το θέμα και η σημασία του

07-11 | Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

12-57 | **Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα**

12-24 | **Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας είναι μεν σημαντική, ωστόσο η Επιτροπή δεν διαθέτει ολοκληρωμένη και επικαιροποιημένη στρατηγική προσέγγιση**

13-14 | Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, δεδομένης της διασυνοριακής φύσης των πυρηνικών κινδύνων

15-24 | Η Επιτροπή δεν διαθέτει μια επικαιροποιημένη, ολοκληρωμένη στρατηγική που να καθοδηγεί την παρέμβασή της

25-33 | **Συνολικά, η επιλογή των δράσεων βασίζεται σε σαφώς καθορισμένες ανάγκες πυρηνικής ασφάλειας, αλλά δεν υπάρχει αξιόπιστη ιεράρχηση προτεραιοτήτων**

26-28 | Η Επιτροπή έχει αναπτύξει μια άρτια διαδικασία επιλογής που καλύπτει συγκεκριμένες ανάγκες πυρηνικής ασφάλειας

29-30 | Η επιλογή των δράσεων δεν γίνεται βάσει βαθμολόγησης και κατάταξης σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια, γεγονός που μειώνει τη διαφάνειά της

31-33 | Εξαρχής, ορισμένες δράσεις υστερούσαν λόγω του ανεπαρκούς βαθμού ωριμότητάς τους ή της μη ικανοποιητικής απόδειξης της ανάγκης για χρηματοδότηση από την ΕΕ

- 34-49** | Η στήριξη της ΕΕ συνέβαλε στην υλοποίηση ποικίλων και ενίοτε σύνθετων δράσεων, αλλά συχνά αντιμετώπιζε καθυστερήσεις, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, υψηλότερο κόστος και κινδύνους για τη βιωσιμότητα
- 35-37 | Η ΕΕ στήριξε την υλοποίηση ευρέος φάσματος δράσεων, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων και σύνθετων έργων
- 38-45 | Συχνά, οι δράσεις ολοκληρώνονταν με καθυστέρηση και ενίοτε υπερέβαιναν τον προϋπολογισμό
- 46-49 | Σε ορισμένες περιπτώσεις, η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση
- 50-57** | Η παρακολούθηση της Επιτροπής είναι από πολλές απόψεις ανεπαρκής
- 51-54 | Για το δάνειο προς την Ουκρανία, η Επιτροπή βασίζεται στις εργασίες παρακολούθησης που πραγματοποιούν τρίτοι, χωρίς να υπάρχει σαφές πλαίσιο ρόλων και αρμοδιοτήτων
- 55-57 | Στις περισσότερες περιπτώσεις, η παρακολούθηση επικεντρώνεται στις εκροές και όχι στην πραγματική βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Σχετικά με τον έλεγχο

Παράρτημα ΙΙ – Κατάλογος των συμβάσεων του δείγματος

Συνομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

Κύρια μηνύματα

Το θέμα και η σημασία του

- 01** Η ζήτηση ενέργειας σημειώνει άνοδο παγκοσμίως, ενώ αυξανόμενο μερίδιο αυτής παράγεται από πυρηνικές τεχνολογίες, με νέους αντιδραστήρες να τίθενται σε λειτουργία σε διάφορα μέρη του πλανήτη. Κατά πρώτο και κύριο λόγο, η πυρηνική ενέργεια χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Πυρηνικές τεχνολογίες χρησιμοποιούνται επίσης στην ιατρική, τη γεωργία και την εξερεύνηση του διαστήματος. Σε περίπτωση που οι τεχνολογίες αυτές εμφανίσουν κάποια δυσλειτουργία, είναι τέτοια η έκταση που έχουν ήδη πάρει και τόσο ισχυρές οι επιπτώσεις της ακτινοβολίας που η ασφάλεια ανάγεται σε θεμελιώδη απαίτηση.
- 02** Με την πυρηνική ασφάλεια νοείται η επίτευξη κατάλληλων συνθηκών λειτουργίας, η πρόληψη ατυχημάτων και ο μετριασμός των συνεπειών τους, με αποτέλεσμα την προστασία των εργαζομένων, του πληθυσμού και του περιβάλλοντος από υπέρμετρους κινδύνους ακτινοβολίας που προέρχονται από πυρηνικές εγκαταστάσεις. Περιλαμβάνει την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων, των ραδιενεργών αποβλήτων και της μεταφοράς ραδιενεργών υλικών.

- 03** Την πρωταρχική ευθύνη για την πυρηνική ασφάλεια φέρει ο εκάστοτε οργανισμός που είναι υπεύθυνος για εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που ενέχουν κινδύνους λόγω της ακτινοβολίας. Η ρυθμιστική εποπτεία τους αποτελεί εθνική αρμοδιότητα. Πάντως, ατυχήματα όπως αυτά που συνέβησαν στο Τσερνόμπιλ το 1986 και στη Φουκουσίμα το 2011 ενέτειναν τις ανησυχίες για την πυρηνική ασφάλεια σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι ραδιενεργές επιπτώσεις τους όχι μόνο εξαπλώθηκαν πέραν των κρατικών συνόρων —με τον άνεμο και τα θαλάσσια ρεύματα—, αλλά, από τα ατυχήματα αυτά, επηρεάστηκε και η κοινή γνώμη και οι κυβερνήσεις, ενώ η διεθνής κοινότητα επιβαρύνθηκε σημαντικά με το κόστος αποκατάστασης. Δεδομένου ότι η πυρηνική ασφάλεια αποσκοπεί στην πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων σε διεθνή κλίμακα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως παγκόσμιο **δημόσιο αγαθό**.
- 04** Η ΕΕ ανέκαθεν προωθούσε ενεργά τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, εντός και εκτός των συνόρων της. Οι επιχορηγήσεις από τον Μηχανισμό Συνεργασίας στον τομέα της Πυρηνικής Ασφάλειας (ΜΣΠΑ) και τα δάνεια από την Ευρατόμ έχουν στηρίξει ευρύ φάσμα δράσεων, από εκπαιδευτικές δράσεις και δράσεις κατάρτισης μέχρι την παροχή εμπειρογνομωσίας και την προμήθεια εξοπλισμού, υποδομών και εργασιών αποκατάστασης που σχετίζονται με την ασφάλεια. Οι τελικοί αποδέκτες της στήριξης της ΕΕ είναι συνήθως ρυθμιστικές αρχές στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας σε χώρες-εταίρους και φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων ή παλαιών εγκαταστάσεων ουρανίου. Αν και μικρότερου ύψους από ό,τι σε προηγούμενες περιόδους, οι επιχορηγήσεις που διατέθηκαν για αυτές τις μορφές συνεργασίας σε καθένα από τα πολυετή δημοσιονομικά πλαίσια των περιόδων 2014-2020 και 2021-2027 άγγιζαν περί τα 300 εκατομμύρια ευρώ, επιπλέον του δανείου ύψους 300 εκατομμυρίων ευρώ που εκταμιεύθηκε υπέρ της Ουκρανίας το διάστημα 2017-2021.
- 05** Στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου, εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή, από κοινού, κατά περίπτωση, με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, συνέβαλε αποτελεσματικά στην ενίσχυση της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες. Ειδικότερα, αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό του πλαισίου της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, την κατανομή της χρηματοδοτικής στήριξης της ΕΕ για την περίοδο 2014-2024, τις εκροές και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν από δράσεις χρηματοδοτηθείσες από την ΕΕ με στόχο τη βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας στην Αρμενία, το Ιράν, την Κιργιζία, το Τατζικιστάν, την Ουκρανία και το Ουζμπεκιστάν και, τέλος, την παρακολούθηση από μέρους της Επιτροπής.

06 Αποφασίσαμε να ελέγξουμε τον συγκεκριμένο τομέα λόγω της σημασίας που έχει η πυρηνική ασφάλεια, δεδομένης της ανησυχίας που πυροδότησαν ατυχήματα του παρελθόντος και, πιο πρόσφατα, ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η έκθεση προσφέρει στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και στο ευρύ κοινό ανεξάρτητη αξιολόγηση του κατά πόσον η διεθνής συνεργασία της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας είναι αποτελεσματική. Εντοπίζονται ορισμένες αδυναμίες και διατυπώνονται συστάσεις βελτίωσης που μπορούν να συμβάλουν στην εν εξελίξει νομοθετική διαδικασία που αφορά τη θέσπιση νέου μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας για την περίοδο 2028-2034. Περαιτέρω γενικές πληροφορίες και λεπτομέρειες σχετικά με την εμβέλεια και την προσέγγιση του ελέγχου παρατίθενται στο [παράρτημα Ι](#).

Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

07 Συνολικά, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή παραμένει σημαντικός παίκτης στη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, έχοντας συμβάλει στην υλοποίηση μεγάλου φάσματος δράσεων, παρότι συχνά με καθυστέρηση και ενίοτε με υψηλότερο κόστος από το αρχικά προβλεπόμενο. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά της παρεμποδίζεται από την έλλειψη ολοκληρωμένης και επικαιροποιημένης στρατηγικής, καθώς και από αδυναμίες στην παρακολούθηση των χρηματοδοτούμενων δράσεων.

08 Ο διασυνοριακός χαρακτήρας των κινδύνων για την πυρηνική ασφάλεια καθιστά αυταπόδεικτη τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα. Μάλιστα, εδώ και δεκαετίες, η ΕΕ συμβάλλει σημαντικά στην προσπάθεια βελτίωσης της πυρηνικής ασφάλειας σε ολόκληρο τον κόσμο. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διαθέτει επί του παρόντος ολοκληρωμένη στρατηγική που να καθοδηγεί την υλοποίηση των δράσεών της στον τομέα. Τα τρέχοντα έγγραφα προγραμματισμού επικεντρώνονται στον μηχανισμό συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, και δεν περιέχουν στρατηγική καθοδήγηση σχετικά με άλλα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, όπως τα δάνεια Ευρατόμ. Επίσης, δεν καθορίζουν σαφώς τους στόχους που επιδιώκει να επιτύχει η Επιτροπή εν μέσω ενός πυρηνικού τοπίου που έχει εξελιχθεί σημαντικά μέσα στα χρόνια και εντός του οποίου δρουν και άλλοι συμφεροντούχοι που επιδιώκουν παρόμοιους στόχους συνεργασίας (σημεία [12-24](#)).

Σύσταση 1

Να ενισχυθεί το στρατηγικό πλαίσιο της Επιτροπής για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας

Η Επιτροπή πρέπει να ενισχύσει το στρατηγικό της πλαίσιο για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, αναπτύσσοντας μια επικαιροποιημένη και ολοκληρωμένη στρατηγική που θα καθοδηγεί τις συνεργατικές δράσεις της. Μια τέτοια στρατηγική πρέπει να προσδιορίζει τους τομείς όπου η ΕΕ μπορεί με τις δράσεις της να προσδώσει τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη πρωτοβουλίες άλλων σχετικών συμφεροντούχων. Πρέπει επίσης να προσδιορίζει τους στόχους που προτίθεται να επιτύχει η Επιτροπή (συμπεριλαμβανομένων ποσοτικοποιημένων βασικών στόχων, όπου είναι δυνατόν), τα εργαλεία που σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει, τους συμφεροντούχους που θα πρέπει να εμπλακούν και τον τρόπο συντονισμού τους.

Ημερομηνία-στόχος: τέλη του 2028

- 09** Διαπιστώσαμε ότι η διαδικασία που ακολουθούσε η Επιτροπή για την επιλογή των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν από τον μηχανισμό συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας ήταν στο σύνολό της βασισμένη σε σωστά θεμέλια, καθώς, αφενός, ανταποκρινόταν σε σαφώς καθορισμένες ανάγκες στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας και, αφετέρου, έχαιρε υποστήριξης από ειδικούς στον πυρηνικό τομέα. Ωστόσο, επισημάναμε ότι οι προτάσεις συνεργασίας που υπέβαλλαν οι χώρες-εταίροι δεν βαθμολογούνταν ούτε κατατάσσονταν σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια. Δεν υπάρχει έτσι περιθώριο για ουσιαστική σύγκριση μεταξύ τους, ούτε διασφαλίζεται ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ διατίθεται εκεί όπου θα μπορούσε να αποφέρει την υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Στην περίπτωση πυρηνικών εγκαταστάσεων που παράγουν έσοδα, επισημάναμε επίσης την απουσία αξιολόγησης της ικανότητας του αντίστοιχου δικαιούχου να αυτοχρηματοδοτείται (σημεία [25-33](#)).

Σύσταση 2

Να ενισχυθεί η διαδικασία επιλογής δράσεων στήριξης της πυρηνικής ασφάλειας με χρηματοδότηση της ΕΕ

Η Επιτροπή οφείλει:

- α) να ενισχύσει τη διαδικασία επιλογής των προτάσεων συνεργασίας, βασίζοντάς τη σε προκαθορισμένα σχετικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του επείγοντος χαρακτήρα και της έκτασης του κινδύνου πυρηνικής ασφάλειας που καλούνται να αντιμετωπίσουν, της προστιθέμενης αξίας της δράσης της ΕΕ, της ωριμότητας της προτεινόμενης δράσης, της πιθανής βιωσιμότητας των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και του γεωπολιτικού πλαισίου εντός του οποίου πρόκειται να παρασχεθεί η στήριξη. Η απόφαση αυτή πρέπει να τεκμηριώνεται με άρτιο τρόπο·
- β) όταν οι δράσεις αφορούν πυρηνικές εγκαταστάσεις που παράγουν έσοδα, όπως οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, να αξιολογεί την ικανότητα του δικαιούχου να χρηματοδοτεί τα δικά του προγράμματα ασφάλειας και να εξετάζει κατά πόσον η χρηματοδότηση μέσω δανείων θα αποτελούσε ενδεδειγμένη εναλλακτική λύση.

Ημερομηνία-στόχος: τέλη του 2027

10 Με την πάροδο του χρόνου, η στήριξη της ΕΕ έχει συμβάλει στην υλοποίηση ποικίλων και ενίοτε σύνθετων δράσεων. Οι δράσεις αυτές οδήγησαν σε σημαντικά επιτεύγματα όσον αφορά την αποκατάσταση του πρώην πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ στην Ουκρανία και αρκετών παλαιών εγκαταστάσεων εξόρυξης ουρανίου στην Κεντρική Ασία. Ωστόσο, στις δράσεις που εξετάσαμε, οι καθυστερήσεις ήταν συχνό φαινόμενο, ενώ και το κόστος υπερέβαινε το αναμενόμενο, ιδίως σε μεγάλης κλίμακας εργασίες κατασκευής ή αποκατάστασης. Μολονότι το υψηλότερο κόστος μπορεί να συνδέεται εν μέρει με τον σύνθετο και πρωτοποριακό χαρακτήρα ορισμένων από αυτές, παρατηρήσαμε επίσης ότι τα επίμονα χρηματοδοτικά κενά και η έλλειψη κινήτρων επιδόσεων είναι επίσης επιβαρυντικοί παράγοντες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των εν λόγω δράσεων διατρέχει κίνδυνο (σημεία [34-49](#)).

Σύσταση 3

Να μετριαστεί ο κίνδυνος καθυστερήσεων και υπερβάσεων κόστους στις δράσεις διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας

Η Επιτροπή πρέπει να θέσει εξαρχής προϋποθέσεις που μετριάζουν τον κίνδυνο, ούτως ώστε να μειώνονται στο ελάχιστο τυχόν καθυστερήσεις και υπερβάσεις του κόστους κατά την υλοποίηση των δράσεων. Ειδικότερα, η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει:

- α) ότι οι δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων τυχόν εξόδων διαχείρισης, εκτιμώνται εκ των προτέρων (π.χ. μέσω μελετών σκοπιμότητας που βασίζονται στα ακριβέστερα στοιχεία που είναι διαθέσιμα).
- β) όσον αφορά τους μηχανισμούς χρηματοδότησης από πολλαπλούς χορηγούς, ότι λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, το εκτιμώμενο κόστος και τη διαθεσιμότητα επαρκών δεσμεύσεων από άλλους χορηγούς πριν αποφασίσει αν θα χρηματοδοτήσει τη δράση.
- γ) ότι οι συμβατικές ρυθμίσεις που συμφωνούνται με τους εταίρους υλοποίησης στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης περιλαμβάνουν κίνητρα επιδόσεων που προάγουν την παράδοση των εκροών εγκαίρως και εντός του προϋπολογισμού.

Ημερομηνία-στόχος: τέλη του 2027

11 Από πολλές απόψεις, η Επιτροπή δεν παρακολουθεί επαρκώς την υλοποίηση των δράσεων της. Αυτό ισχύει ιδίως όσον αφορά τα 300 εκατομμύρια ευρώ που χορηγήθηκαν ως δάνειο για τη χρηματοδότηση προγράμματος αναβάθμισης μεγάλης κλίμακας της ασφάλειας, το οποίο υλοποιήθηκε από τον φορέα εκμετάλλευσης πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Ουκρανία. Η Επιτροπή εκταμίευσε το δάνειο χωρίς να έχει αποκομίσει βεβαιότητα ότι τα κεφάλαια θα χρηματοδοτούσαν αποκλειστικά τις σχετικές με το πρόγραμμα δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν και καταβλήθηκαν από τη δανειολήπτρια εταιρεία, και χωρίς να εγκρίνει επίσημα τις διάφορες τροποποιήσεις που επήλθαν στο πρόγραμμα με την πάροδο των ετών. Όσον αφορά τον μηχανισμό συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, μολονότι η Επιτροπή παρακολουθεί στενά την εφαρμογή του, διαπιστώσαμε αδυναμίες όσον αφορά την παρακολούθηση της χρήσης των εκροών που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και των βελτιώσεων που έχουν πράγματι επιτευχθεί στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας (σημεία [50-57](#)).

Σύσταση 4

Να βελτιωθεί η παρακολούθηση των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ δράσεων στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας

Η Επιτροπή πρέπει να βελτιώσει την παρακολούθηση των δράσεων που αφορούν την πυρηνική ασφάλεια και θα χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ στο μέλλον ως εξής:

- α) με τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με την πραγματική χρήση των σχετικών εκρών μετά την ολοκλήρωση της δράσης και συμπληρώνοντας τις πληροφορίες αυτές, όπου απαιτείται, με επιτόπιες επισκέψεις·
- β) στην περίπτωση των δανείων Ευρατόμ, με την ενίσχυση του μηχανισμού παρακολούθησης που στόχο θα έχει να διασφαλίζει τη συμμόρφωση του δανειολήπτη με τις βασικές υποχρεώσεις χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης·
- γ) στην περίπτωση επιχορηγήσεων από τον μηχανισμό συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, με την ενίσχυση των λογικών πλαισίων μέσω της συστηματικής συμπερίληψης δεικτών επακόλουθου που θα ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της εκάστοτε δράσης και θα αποτυπώνουν την επίδραση των δράσεων στην πυρηνική ασφάλεια.

Ημερομηνία-στόχος: τέλη του 2028

Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα

Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας είναι μεν σημαντική, ωστόσο η Επιτροπή δεν διαθέτει ολοκληρωμένη και επικαιροποιημένη στρατηγική προσέγγιση

- 12** Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε κατά πόσον η Επιτροπή διαθέτει ένα διεξοδικό πλαίσιο που να καθοδηγεί την παρέμβασή της στον τομέα της διεθνούς συνεργασίας για την πυρηνική ασφάλεια.

Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, δεδομένης της διασυνοριακής φύσης των πυρηνικών κινδύνων

- 13** Την πρωταρχική ευθύνη για την πυρηνική ασφάλεια φέρει ο εκάστοτε οργανισμός που είναι υπεύθυνος για τις εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες που ενέχουν κινδύνους λόγω της ακτινοβολίας. Η ρύθμιση της πυρηνικής ασφάλειας και της ακτινοπροστασίας αποτελεί εθνική αρμοδιότητα¹. Σίγουρα, ατυχήματα όπως αυτά που συνέβησαν στο Τσερνόμπιλ το 1986 και στη Φουκουσίμα το 2011 ενέτειναν τις ανησυχίες για την πυρηνική ασφάλεια σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι ραδιενεργές επιπτώσεις τους όχι μόνο εξαπλώθηκαν πέραν των κρατικών συνόρων — με τον άνεμο και τα θαλάσσια ρεύματα— αλλά από τα ατυχήματα αυτά επηρεάστηκε και η κοινή γνώμη και οι κυβερνήσεις. Ιδίως στην περίπτωση του Τσερνόμπιλ, το κόστος αποκατάστασης μετά το ατύχημα επιβάρυνε τη διεθνή κοινότητα σημαντικά. Ως εκ τούτου, η πυρηνική ασφάλεια δεν αποτελεί μόνο εθνικό, αλλά και διεθνές μέλημα, γεγονός που εδραιώνει τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.
- 14** Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ΕΕ, καθώς σημαντικός αριθμός πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής βρίσκονται σε λειτουργία εντός των συνόρων της, καθώς και στην άμεση γειτονία της —ιδίως στη Λευκορωσία, τη Ρωσία, την Ελβετία, την Ουκρανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (βλέπε [παράρτημα I](#)). Επιπλέον, στο πλαίσιο της πολιτικής της για τη διεύρυνση, η ΕΕ έχει επίσης ως στόχο να προωθήσει την ευθυγράμμιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των υποψήφιων χωρών με το [δίκαιο της ΕΕ και της Ευρατόμ \(το «κεκτημένο»\)](#) στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.

¹ Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας, «Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1».

Η Επιτροπή δεν διαθέτει μια επικαιροποιημένη, ολοκληρωμένη στρατηγική που να καθοδηγεί την παρέμβασή της

- 15** Η δράση της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας βασίζεται στη [Συνθήκη Ευρατόμ](#). Μεταξύ άλλων, η Συνθήκη ορίζει ότι αποστολή της Ευρατόμ είναι να δημιουργήσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη πυρηνικών βιομηχανιών, να θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες ασφαλείας, καθώς και να συνάπτει σχέσεις με άλλες χώρες και διεθνείς οργανισμούς ικανές να προωθούν την πρόοδο κατά την ειρηνική χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή, η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της Συνθήκης, έχει στη διάθεσή της ευρύ φάσμα δράσεων στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, εντός και εκτός της ΕΕ.

Διαφορετικά εργαλεία παρέμβασης, υπό χωριστή διαχείριση

- 16** Για τη στήριξη της διεθνούς πυρηνικής ασφάλειας, η Επιτροπή χρησιμοποιεί δύο βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία, τα οποία διαχειρίζονται δύο χωριστές υπηρεσίες.
- Πρόκειται, αφενός, για τις επιχορηγήσεις που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για τη στήριξη συμφεροντούχων στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας σε τρίτες χώρες: αυτή η μορφή στήριξης εφαρμόζεται από το 1992 και σήμερα ονομάζεται «[Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Διεθνούς Συνεργασίας για την Πυρηνική Ασφάλεια](#)» (ΜΣΠΑ), τον οποίο διαχειρίζεται η Γενική Διεύθυνση Διεθνών Εταιρικών Σχέσεων (ΓΔ ΙΝΤΡΑ). Για την περίοδο 2021-2027 στον μηχανισμό αυτό έχουν διατεθεί 300 εκατομμύρια ευρώ (βλέπε επίσης [παράρτημα I](#)).
 - και, αφετέρου, για τα δάνεια Ευρατόμ για τη χρηματοδότηση έργων ασφάλειας και αποδοτικότητας σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής: το εργαλείο αυτό, το οποίο δημιουργήθηκε αρχικά το 1977 για τη στήριξη έργων στο πλαίσιο της Ευρατόμ, από το 1994 τίθεται στη διάθεση και επιλεγμένων τρίτων χωρών (επί του παρόντος στην Αρμενία, τη Ρωσία και την Ουκρανία, με βάση τα διάφορα στάδια της διεύρυνσης της ΕΕ). Σήμερα, το εργαλείο αυτό είναι ενεργό, με την εκταμίευση δανείου ύψους 300 εκατομμυρίων ευρώ προς την Ουκρανία, το οποίο διαχειρίζεται η Γενική Διεύθυνση Προϋπολογισμού της Επιτροπής.

17 Οι στόχοι των δύο εργαλείων που χρησιμοποιεί η Επιτροπή, τα οποία αποσκοπούν αμφότερα στη βελτίωση της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων, συμπίπτουν εν μέρει. Έχουν βέβαια και σημαντικές διαφορές, καθώς τα δάνεια προς τους φορείς εκμετάλλευσης σταθμών ηλεκτροπαραγωγής μπορούν επίσης να στηρίξουν την αποδοτικότητα των οικείων εγκαταστάσεων — και, κατά συνέπεια, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητά τους. Πρόκειται για ένα επακόλουθο που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΜΣΠΑ. Πράγματι, στις διάφορες εκδόσεις του συγκεκριμένου μηχανισμού, προβλέπονται ρητοί περιορισμοί της στήριξης που παρέχεται στους φορείς εκμετάλλευσης: για την περίοδο 2014-2020, ο **κανονισμός** απέκλειε την προμήθεια εξοπλισμού· για την περίοδο 2021-2027, ο **κανονισμός** περιόρισε τη στήριξη προς τους φορείς εκμετάλλευσης σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι οποίες αφορούσαν αυστηρά την υλοποίηση **προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων** μετά τη Φουκουσίμα και τυχόν επακόλουθων συστάσεων. Στην Αρμενία παρατηρήσαμε ότι δεν υπήρχε μια ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση από την Επιτροπή όσον αφορά τη χρήση των διαθέσιμων μηχανισμών (βλέπε **πλαίσιο 1**).

Πλαίσιο 1

Έλλειψη ολοκληρωμένης και συνεκτικής προσέγγισης για τη στήριξη ενός πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής

Ο πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας άρχισε να λειτουργεί το 1976 και επεκτάθηκε, με τη λειτουργία μιας δεύτερης χωριστής μονάδας το 1980. Και οι δύο έκλεισαν το 1989, μετά τον σεισμό που συνέβη έναν χρόνο νωρίτερα, για λόγους πρόληψης έναντι πιθανής παρόμοιας σεισμογενούς δραστηριότητας στο μέλλον. Λόγω έλλειψης εναλλακτικών λύσεων για τον ενεργειακό εφοδιασμό, η μονάδα 2 επανήλθε σε λειτουργία το 1995. Σήμερα, ο αντιδραστήρας, περίπου 45 ετών, εξακολουθεί να παρέχει έως και το 35 % της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται στη χώρα ετησίως.

Η ΕΕ στηρίζει αδιάλειπτα τον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από το 1996, κυρίως μέσω της παροχής εμπειρογνωσίας και εξοπλισμού για αναβαθμίσεις ασφάλειας. Ωστόσο, ο παλιός σχεδιασμός και η γήρανση του σοβιετικού αντιδραστήρα οδήγησαν την Επιτροπή, αφενός, στο συμπέρασμα, ήδη από το 2008, ότι ήταν αδύνατο ο αντιδραστήρας να αναβαθμιστεί ώστε να πληροί πλήρως τα διεθνή πρότυπα ασφάλειας και, αφετέρου, στο να επιδιώξει την παύση λειτουργίας και τον παροπλισμό του το συντομότερο δυνατόν, αναγνωρίζοντας παράλληλα την ανάγκη να συνεχιστεί η χρηματοδότηση των πλέον επειγόντων βραχυπρόθεσμων μέτρων βελτίωσης².

Πάντως, επισημαίνουμε την έλλειψη ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τον παροπλισμό του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής. Αν και ο επιδιωκόμενος σκοπός εξακολουθούσε να είναι η διακοπή λειτουργίας του, κατά την περίοδο 2014-2024, η Επιτροπή διέθεσε περισσότερα από 15 εκατομμύρια ευρώ στον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής ή στη ρυθμιστική αρχή, χάριν περαιτέρω αναβαθμίσεων ασφάλειας και όχι μόνο, καθώς η διάρκεια ζωής της μονάδας 2 έχει πάρει επανειλημμένως παράταση — πιο πρόσφατα μέχρι το 2031. Τα όσα συμβαίνουν στην πράξη έρχονται σε αντίθεση με τον δεδηλωμένο στόχο της Επιτροπής να κλείσει την εν λόγω μονάδα, ακόμη και αν ο στόχος αυτός εξαρτάται από την κυρίαρχη απόφαση της Αρμενίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενήργησε πέραν των περιορισμών που επέβαλε ο τότε ισχύων κανονισμός για τον ΜΣΠΑ —π.χ. προμηθεύοντας εξοπλισμό στον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η περίπτωση των κινητών γεννητριών ντίζελ, οι οποίες, παρόλο που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης με τη Ρυθμιστική Αρχή Πυρηνικών Υλικών της Αρμενίας και βρίσκονταν στην κυριότητά της, στην πραγματικότητα είχαν σχεδιαστεί και εγκαταστάθηκαν ειδικά για τη διατήρηση των συστημάτων ασφάλειας του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Μολονότι η Αρμενία είναι επιλέξιμη για δάνεια Ευρατόμ, με τα οποία της παρέχεται η δυνατότητα να χρηματοδοτεί την αγορά εξοπλισμού από φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, δεν έχει μέχρι σήμερα χρησιμοποιήσει το εργαλείο αυτό για αυτό τον σκοπό.

² Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η πυρηνική προστασία και ασφάλεια: μια διεθνής πρόκληση», COM (2008)312.

Φωτογραφία 1: Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας

Πηγή: Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας.

Φωτογραφία 2: Εξοπλισμός χρηματοδοτούμενος από την ΕΕ – Κινητές γεννήτριες ντίζελ έκτακτης ανάγκης για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας

Πηγή: Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας.

18 Ένα τρίτο εργαλείο χρηματοδότησης που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή είναι ο Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Παγκόσμια Ευρώπη, ένα μέσο με προϋπολογισμό 79,5 δισεκατομμύρια ευρώ, που τελεί υπό τη συνδιαχείριση διάφορων υπηρεσιών της Επιτροπής και στο οποίο, για την περίοδο 2021-2027, έχουν συγχωνευθεί διάφορα μέσα εξωτερικής δράσης που λειτουργούσαν χωριστά σε προηγούμενες δημοσιονομικές περιόδους. Μέχρι σήμερα, έχει χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση μέτρων ασφάλειας κυρίως στο πλαίσιο του θεματικού του προγράμματος για την ειρήνη, τη σταθερότητα και την πρόληψη συγκρούσεων, ενώ το πεδίο εφαρμογής του περιλαμβάνει ορισμένες δραστηριότητες που αφορούν την πυρηνική ασφάλεια (κάποιες παρόμοιες με εκείνες του ΜΣΠΑ, ιδίως η εκπαίδευση, η κατάρτιση και οι διασφαλίσεις).

Παράλληλες πρωτοβουλίες συνεργασίας από βασικούς διεθνείς παράγοντες

19 Ο Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ) των Ηνωμένων Εθνών ιδρύθηκε το 1957 και, από το 2025, αριθμεί 180 κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένων των 27 κρατών μελών της ΕΕ). Το **καταστατικό** του καλύπτει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη στήριξη της ασφαλούς, εγγυημένης και ειρηνικής χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Σε αυτές περιλαμβάνονται η ανταλλαγή επιστημονικών και τεχνικών πληροφοριών, η κατάρτιση επιστημόνων και εμπειρογνομόνων, η δημιουργία και διαχείριση διασφαλίσεων για τα πυρηνικά υλικά, καθώς και η καθιέρωση προτύπων ασφάλειας και η προώθηση της εφαρμογής τους κατόπιν σχετικού αιτήματος των κρατών μελών. Οι δραστηριότητες αυτές αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό σε εκείνες που προβλέπονται για τον ΜΣΠΑ, χωρίς να περιορίζονται μόνο σε αυτές. Ο ΔΟΑΕ έχει επίσης λάβει ειδικές εντολές με καίρια αντικείμενα, ιδίως μέσω της **Συνθήκης για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων**, που του αναθέτουν αρμοδιότητες επαλήθευσης του συστήματος διασφαλίσεων, καθώς και μέσω διάφορων συμβάσεων με αντικείμενο την ασφάλεια³, βάσει των οποίων τα υπογράφοντα κράτη ανταλλάσσουν πληροφορίες για την ασφάλεια τόσο μεταξύ τους όσο και με τον ΔΟΑΕ.

³ Σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια και κοινή σύμβαση για την ασφάλεια διαχείρισης του αναλωμένου καυσίμου και την ασφάλεια της διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων.

- 20** Για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του, ο ΔΟΑΕ διαθέτει πόρους που υπερβαίνουν σε μεγάλο βαθμό εκείνους του ΜΣΠΑ της ΕΕ. Από συνολικό [προϋπολογισμό](#) περίπου 757 εκατομμυρίων ευρώ για το 2025, ο ΔΟΑΕ διέθεσε 43 εκατομμύρια ευρώ για δραστηριότητες πυρηνικής ασφάλειας και προστασίας (στο πλαίσιο του τακτικού προϋπολογισμού του) και περίπου 128 εκατομμύρια ευρώ για το [πρόγραμμα τεχνικής συνεργασίας](#) του. Το πρόγραμμα αυτό είναι ο πρωταρχικός μηχανισμός του ΔΟΑΕ για τη μεταφορά πυρηνικής τεχνολογίας στα κράτη μέλη του, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας για τη βελτίωση της ακτινοπροστασίας και της πυρηνικής προστασίας παγκοσμίως. Προσφέρει στα κράτη μέλη, σε εθελοντική βάση, ευρύ φάσμα υπηρεσιών, από αξιολογήσεις από ομοτίμους μέχρι συμβουλευτικές υπηρεσίες. Την περίοδο 2014-2024, ο ΜΣΠΑ της ΕΕ συνεισέφερε στον προϋπολογισμό του ΔΟΑΕ περί τα 30 εκατομμύρια ευρώ, ή περίπου το 7 % του συνολικού κονδυλίου του μηχανισμού για την εν λόγω περίοδο.
- 21** Πέραν από το πρόγραμμα τεχνικής συνεργασίας του ΔΟΑΕ, ο ΜΣΠΑ της ΕΕ συνυπάρχει και με άλλες πρωτοβουλίες με παρόμοιους στόχους. Μεταξύ άλλων, αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ σε διμερή βάση, η [Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης \(ΕΤΑΑ\)](#), οι [ΗΠΑ](#), η [Νορβηγία](#) και η Ρωσία έχουν επίσης χρηματοδοτήσει πρωτοβουλίες πυρηνικής ασφάλειας που σχετίζονται με τις δράσεις που χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ ή επιδιώκουν τους ίδιους στόχους με τις δράσεις αυτές. Τον Ιούνιο του 2025, η [Παγκόσμια Τράπεζα](#) ανακοίνωσε επίσης την πρόθεσή της να στηρίξει την ασφαλή, εγγυημένη και υπεύθυνη χρήση της πυρηνικής ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

22 Με τη διαχείριση του δικού της ειδικού μηχανισμού η Επιτροπή έχει την ευχέρεια να είναι ανεξάρτητη και ευέλικτη κατά την επιλογή των προτεραιοτήτων της. Ωστόσο, οι έντονες ομοιότητες μεταξύ των ειδικών στόχων του ΜΣΠΑ και ορισμένων από τις πρωτοβουλίες άλλων σχετικών συμφεροντούχων οδηγούν στη διαπίστωση ότι μια αξιολόγηση σε στρατηγικό επίπεδο των τομέων στους οποίους η παρέμβαση της ΕΕ θα μπορούσε να αποφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή αξία, λαμβανομένων υπόψη των πρωτοβουλιών αυτών, θα είχε λειτουργήσει υπέρ της Επιτροπής. Ο κίνδυνος αλληλεπικάλυψης εκείνων των δραστηριοτήτων που έχουν ίδιους στόχους είναι ένα ζήτημα που έχει εγείρει το Συμβούλιο από το 2008⁴ και αναφέρεται ρητά στο άρθρο 6 του [κανονισμού για τον ΜΣΠΑ](#). Αναφέρεται επίσης τακτικά από μεμονωμένα κράτη μέλη στις ετήσιες συνεδριάσεις της επιτροπής ΜΣΠΑ, όπως και από την ίδια την Επιτροπή στα έγγραφα δράσης της για τον μηχανισμό. Παρά τους αλληλεπικαλυπτόμενους στόχους, δεν εντοπίσαμε περιπτώσεις διπλής χρηματοδότησης (δηλαδή χρηματοδότηση της ίδιας δραστηριότητας εις διπλούν) στις συμβάσεις του δείγματος. Στον μετριασμό αυτού του κινδύνου της διπλής χρηματοδότησης έχουν συμβάλει και οι τακτικές συναντήσεις μεταξύ Επιτροπής και ΔΟΑΕ, στο πλαίσιο του μεταξύ τους ισχύοντος μνημονίου συνεννόησης, όπως και οι πλατφόρμες συνεργασίας χορηγών που λειτουργούν σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο (π.χ. Αρμενία, Κεντρική Ασία, Ουκρανία).

Κενά σε προηγούμενα έγγραφα στρατηγικής

23 Η ανακοίνωση του 2008 με τίτλο «[Η πυρηνική προστασία και ασφάλεια: μια διεθνής πρόκληση](#)», καθώς και η στρατηγική του 2014 και το [πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα του 2021](#), τα οποία εγκρίθηκαν όλα από την Επιτροπή, περιέχουν στοιχεία που προσφέρουν μια περισσότερο μακροπρόθεσμη προοπτική για τη συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας. Ωστόσο, τα έγγραφα αυτά είτε είναι εν μέρει παρωχημένα είτε εστιάζουν αποκλειστικά στον ΜΣΠΑ και δεν προτείνουν μια ολιστική προσέγγιση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, που να περιλαμβάνει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή. Στην περίπτωση της στρατηγικής του 2014 και του προγράμματος του 2021, επισημαίνουμε επίσης ότι δεν είχαν προσδιοριστεί επαρκώς, βάσει κατάλληλης εκτίμησης των αναγκών ασφάλειας, οι τομείς στους οποίους η παρέμβαση της ΕΕ έχει τη μεγαλύτερη δυναμική να προσθέσει αξία σε άλλες εν εξελίξει εθνικές ή διεθνείς πρωτοβουλίες.

⁴ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου](#) σχετικά με τη βοήθεια σε τρίτες χώρες στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας και προστασίας, Δεκέμβριος 2008.

24 Ως εκ τούτου, επισημαίνουμε την έλλειψη επικαιροποιημένης, ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας. Ένα τέτοιο στρατηγικό πλαίσιο, παρότι εμπίπτει στην εντολή που έχει αναθέσει η Συνθήκη Ευρατόμ, θα χρησίμευε ως περαιτέρω σημείο αναφοράς ως προς την προστιθέμενη αξία της δράσης της ΕΕ, τους στόχους που προτίθεται να επιτύχει η Επιτροπή, τα εργαλεία που σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει, τους συμφεροντούχους που θα πρέπει να συμμετέχουν και τον τρόπο συντονισμού τους. Η απουσία μιας τέτοιας στρατηγικής, είτε αυτοτελούς είτε ως τμήματος μιας ευρύτερης στρατηγικής πυρηνικής συνεργασίας, αποκτά σημασία δεδομένων των εξελίξεων στο τοπίο της πυρηνικής ασφάλειας (βλέπε [παράρτημα Ι](#)), της διαθεσιμότητας διαφορετικών εργαλείων παρέμβασης και των παράλληλων πρωτοβουλιών συνεργασίας που έχουν αναλάβει άλλοι διεθνείς παράγοντες. Δεν εξασφαλίζεται επίσης επαρκής σαφήνεια σχετικά με το τι προσπαθεί να επιτύχει η ΕΕ, ενώ παράλληλα παρεμποδίζεται η συντονισμένη εφαρμογή όλων των διαθέσιμων μέσων.

Συνολικά, η επιλογή των δράσεων βασίζεται σε σαφώς καθορισμένες ανάγκες πυρηνικής ασφάλειας, αλλά δεν υπάρχει αξιόπιστη ιεράρχηση προτεραιοτήτων

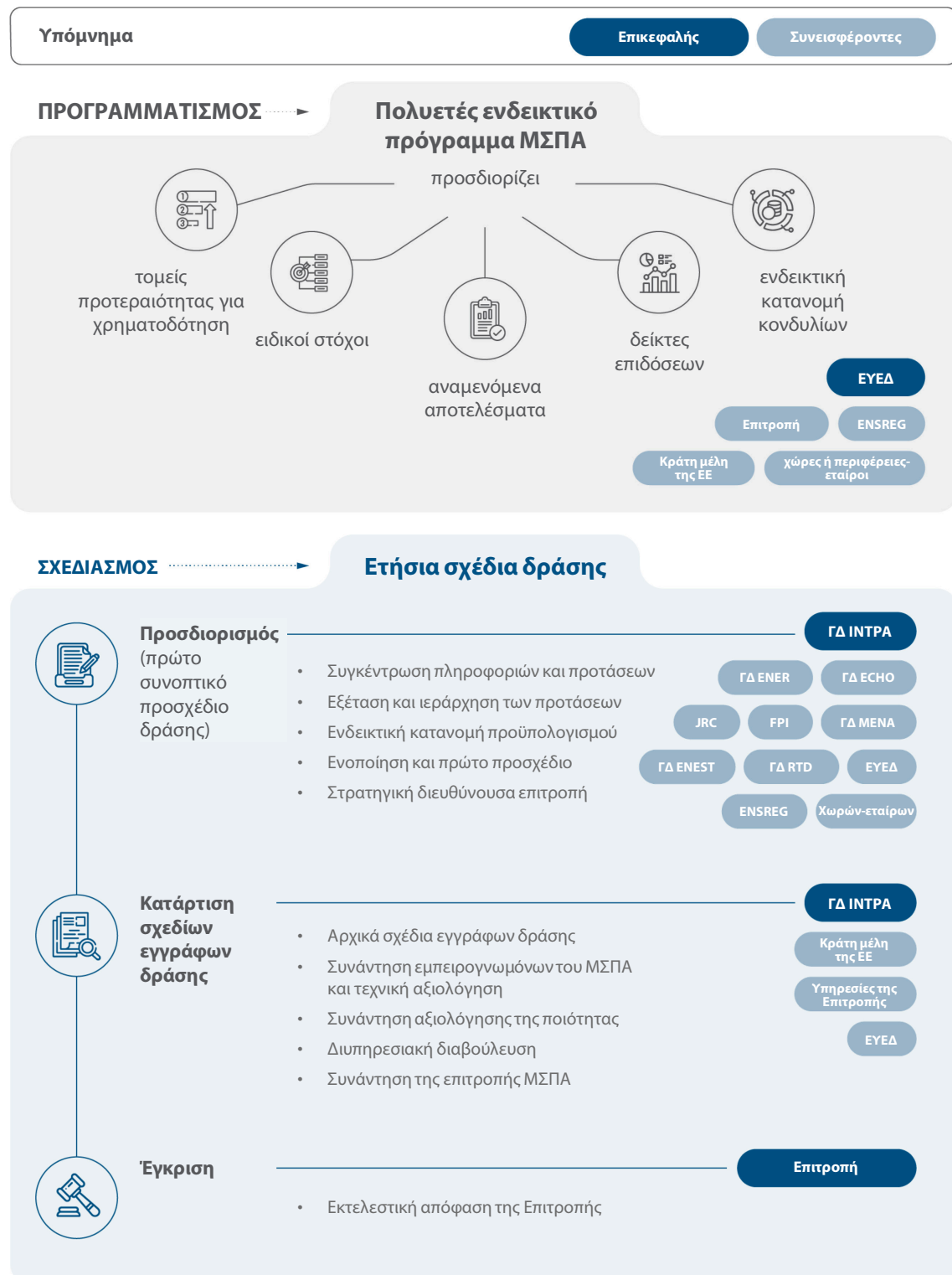
25 Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε τη διαδικασία με την οποία η Επιτροπή επέλεγε τις δράσεις που θα χρηματοδοτούνταν από τον ΜΣΠΑ, προκειμένου να διαπιστώσουμε κατά πόσον ήταν διεξοδική και οδηγούσε στην επιλογή των πλέον συναφών προτάσεων δράσης.

Η Επιτροπή έχει αναπτύξει μια άρτια διαδικασία επιλογής που καλύπτει συγκεκριμένες ανάγκες πυρηνικής ασφάλειας

26 Στην περίπτωση του ΜΣΠΑ, οι προς χρηματοδότηση δράσεις περιγράφονται σε ετήσιο σχέδιο δράσης, το οποίο εγκρίνεται επίσημα με ειδική εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής⁵. Η έγκριση, όπως και για άλλα μέσα διεθνούς συνεργασίας που διαχειρίζεται η Επιτροπή, αποτελεί το αποκορύφωμα μιας διαδικασίας πολλαπλών σταδίων ([γράφημα 1](#)).

⁵ Άρθρο 7 του [κανονισμού \(Ευρατόμ\) 2021/948 του Συμβουλίου](#) για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Διεθνούς Συνεργασίας για την Πυρηνική Ασφάλεια (κανονισμός για τον ΜΣΠΑ του 2021).

Γράφημα 1 | Βασικά βήματα για την έγκριση του ετήσιου σχεδίου δράσης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των κανονισμών για τον ΜΣΠΑ και των διαδικασιών της ΓΔ INTRA.

- 27** Σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές πράξεις που διέπουν τον ΜΣΠΑ⁶, τα πολυετή ενδεικτικά προγράμματα καταρτίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή και εγκρίθηκαν επίσημα από αυτήν, συγκεκριμένα το 2014, το 2017 και το 2021. Με βάση τα προγράμματα αυτά, αλλά και τη συνεχή συλλογή πληροφοριών από διάφορους συμφεροντούχους, η Επιτροπή κατέστρωσε σχέδια δράσης τα οποία, σε ετήσια βάση, υποβάλλονταν σε επίσημη διαδικασία επανεξέτασης και έγκρισης.
- 28** Η όλη διαδικασία συνδύαζε αιτήματα από χώρες-εταίρους με την τεχνική εμπειρογνώσια που ήταν διαθέσιμη εντός της Επιτροπής (ιδίως μέσω του [Κοινού Κέντρου Ερευνών](#) και της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας, επιπλέον της ΓΔ INTPA), καθώς και από εξωτερικές πηγές (ιδίως μέσω εκπροσώπων από μεμονωμένα κράτη μέλη της ΕΕ). Στη διαδικασία συνεισέφεραν επίσης η ΕΥΕΔ με γεωπολιτικές πληροφορίες, όπως και οι διαβουλεύσεις με άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής. Γενικά, η διαδικασία που εφάρμοζε η Επιτροπή αποτελούσε στέρεα βάση για την επιλογή σχετικών δράσεων που θα ανταποκρίνονταν πράγματι στις συγκεκριμένες ανάγκες πυρηνικής ασφάλειας στις χώρες-εταίρους. Παρά τη θετική αυτή αξιολόγηση, εντοπίσαμε ορισμένες αδυναμίες, οι οποίες περιγράφονται στα σημεία [29-33](#) κατωτέρω.

⁶ Άρθρο 12 του [κανονισμού \(Ευρατόμ\) του Συμβουλίου 237/2014](#) για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας (κανονισμός για το ΜΣΠΑ του 2014), άρθρο 17 του [κανονισμού για τον ΜΣΠΑ του 2021](#) και άρθρο 9 της απόφασης του Συμβουλίου [2010/427/ΕΕ](#) για τον καθορισμό της οργάνωσης και της λειτουργίας της ευρωπαϊκής υπηρεσίας εξωτερικής δράσης.

Η επιλογή των δράσεων δεν γίνεται βάσει βαθμολόγησης και κατάταξης σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια, γεγονός που μειώνει τη διαφάνειά της

- 29** Παρότι η διαδικασία επιλογής δράσεων ήταν συνολικά διεξοδική, διαπιστώσαμε ότι τα αρχικά στάδιά της δεν ήταν αυστηρά καθορισμένα, μέχρι και την αρχική ιεράρχηση προτεραιοτήτων και τα πρώτα προσχέδια των σχεδίων δράσης (βλέπε [γράφημα 1](#)). Ειδικότερα, επισημίναμε ότι οι προτάσεις δράσεων δεν βαθμολογούνταν τυπικά, ούτε κατατάσσονταν σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ διοχετεύεται σε ώριμες δράσεις που θα προσέδιδαν την υψηλότερη δυνατή προστιθέμενη αξία. Παρότι στις επισκοπήσεις που διενεργούσε η ΓΔ INTPA συνεκτιμούσε διάφορους σχετικούς παράγοντες, παραδείγματος χάριν, τον επείγοντα χαρακτήρα, την ωριμότητα ή τη συμπληρωματικότητα, η ανάλυση αυτή δεν τεκμηριωνόταν συστηματικά κατά τρόπο που θα καθιστούσε δυνατή την ουσιαστική και διαφανή σύγκριση μεταξύ των διαφόρων προτάσεων δράσης.
- 30** Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για την προβολή και την προώθηση των αξιών και των συμφερόντων της ΕΕ παγκοσμίως⁷, και έτσι διάφορες γεωπολιτικές παράμετροι μπορεί να ληφθούν υπόψη όσον αφορά την αναγκαιότητα αλλά και τα αποτελέσματα δράσεων που χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ. Πάντως, η έλλειψη τυπικής στάθμησης των διάφορων κριτηρίων επιλογής επιτρέπει στην Επιτροπή να ασκήσει διακριτική ευχέρεια κατά την επιλογή των δράσεων, κάτι που αποβαίνει εις βάρος της διαφάνειας των αποφάσεών της. Σε ορισμένες περιπτώσεις —ιδίως όσον αφορά την Κεντρική Ασία και το Ιράν— από τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε προκύπτει ότι οι δράσεις του ΜΣΠΑ που ελέγξαμε είχαν κυρίως έρεισμα σε αυτές τις γεωπολιτικές παραμέτρους και όχι σε κάποιον κίνδυνο πυρηνικής ασφάλειας που είχε αξιολογηθεί ως αρκετά σημαντικός ώστε να δικαιολογεί την επιλογή τους έναντι άλλων ανταγωνιστικών προτάσεων στην ευρωπαϊκή γειτονία.

⁷ Ατιολογική σκέψη 1 του [κανονισμού για τον ΜΣΠΑ του 2021](#).

Εξαρχής, ορισμένες δράσεις υστερούσαν λόγω του ανεπαρκούς βαθμού ωριμότητάς τους ή της μη ικανοποιητικής απόδειξης της ανάγκης για χρηματοδότηση από την ΕΕ

31 Σε ορισμένες περιπτώσεις, επισημάναμε ότι κάποιες από τις δράσεις του ΜΣΠΑ που ελέγξαμε είχαν επιλεγεί και δρομολογηθεί παρά τις δυσκολίες και τον ανεπαρκή βαθμό ωριμότητάς τους, που ήταν ήδη γνωστά εξ αρχής.

- α) Οι δράσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας και των πυρηνικών διασφαλίσεων στο Ιράν βασίστηκαν στο [κοινό ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης \(ΚΟΣΔ\)](#) του 2015, το οποίο [εγκρίθηκε](#) από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Με την αποχώρηση των Ηνωμένων Πολιτειών από την εν λόγω συμφωνία το 2018, σε συνδυασμό με τη σταδιακή αθέτηση των δεσμεύσεων του Ιράν στο πλαίσιο του ΚΟΣΔ το 2019, επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές σε συνθήκες καίριας σημασίας για την επιτυχή ολοκλήρωση των δράσεων του ΜΣΠΑ της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, επισημάναμε αρκετές προειδοποιήσεις που εξέδωσε ο ΔΟΑΕ σχετικά με την ικανότητά του να παρέχει διαβεβαιώσεις όσον αφορά τον αποκλειστικά ειρηνικό χαρακτήρα του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν⁸. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του [2019](#) και του [2022](#), η Επιτροπή συνέχισε να τηρεί τη δέσμευση της ΕΕ στο πλαίσιο του ΚΟΣΔ. Συνήψε νέες συμβάσεις στο πλαίσιο του ΜΣΠΑ τον Δεκέμβριο του 2021 και τον Νοέμβριο του 2023, συνολικής αξίας 11,6 εκατομμυρίων ευρώ. Χρειάστηκε πάντως πολύς χρόνος για την υπογραφή τους (16 και 53 μήνες αντίστοιχα, μετά την έκδοση των αποφάσεων χρηματοδότησης της Επιτροπής), ενώ, όσον αφορά την εκτέλεσή, τους υπήρχαν, ευθύς εξ αρχής, σοβαροί περιορισμοί. Οι περιορισμοί αυτοί αφορούσαν τις μετακινήσεις αξιωματούχων της ΕΕ και του Ιράν, όπως και δυσκολίες προμήθειας εξοπλισμού λόγω της εκ νέου επιβολής κυρώσεων μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ. Στην πράξη, οι εν λόγω περιορισμοί επιβράδυναν σημαντικά την υλοποίηση των δράσεων.
- β) Όσον αφορά την αποκατάσταση των παλαιών εγκαταστάσεων εξόρυξης ουρανίου στην Κεντρική Ασία, η αρχική συνεισφορά της Επιτροπής το 2015, ύψους 16,45 εκατομμυρίων ευρώ, καταβλήθηκε χωρίς να έχουν διενεργηθεί μελέτες σκοπιμότητας (οι οποίες κατέστησαν διαθέσιμες σε μεταγενέστερο μόνο στάδιο), χωρίς να υπάρχουν ακριβείς αναφορές όσον αφορά το συνολικό χρονοδιάγραμμα και το κόστος των δραστηριοτήτων αποκατάστασης που σκόπευε να στηρίξει η Επιτροπή, ούτε οποιαδήποτε δέσμευση από διεθνείς χορηγούς εκτός της ΕΕ. Αυτό είχε εν τέλει ως αποτέλεσμα η εκτέλεση να καθυστερήσει.

⁸ Δήλωση διασφαλίσεων του ΔΟΑΕ για το [2021](#) και το [2022](#).

γ) Στην Αρμενία, στο πλαίσιο των σχετικών δράσεων, η Επιτροπή έκανε εκτεταμένη χρήση «συμβάσεων υπηρεσιών έναντι αμοιβής», με τις οποίες προσλάμβανε εμπειρογνώμονες τους οποίους έφερνε σε επαφή με τους τελικούς αποδέκτες της στήριξης. Στις περισσότερες βέβαια περιπτώσεις δεν καθορίζονταν εκ των προτέρων οι ακριβείς αναμενόμενες εκροές. Αντ' αυτού, καθορίζονταν κατά την έναρξη υλοποίησης της εκάστοτε δράσης και μπορούσαν να τροποποιηθούν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή διατηρούσε την ευθύνη για τους κινδύνους που σχετίζονταν με τη μη επίτευξη των αναμενόμενων εκροών, ενώ σε δύο από τις τέσσερις συμβάσεις χρειάστηκαν πρόσθετες εργασίες που συνομολογήθηκαν στο πλαίσιο επακόλουθων συμβάσεων. Η κατάσταση αυτή παρατηρήθηκε επίσης σε μία συμφωνία συνεισφοράς που αφορούσε εργασίες αποκατάστασης στην Ουκρανία.

32 Όσον αφορά τη στήριξη που παρασχέθηκε για τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας, μιας εγκατάστασης που παράγει έσοδα, η διαδικασία επιλογής της Επιτροπής δεν περιλάμβανε ανάλυση της ικανότητας του δικαιούχου να χρηματοδοτήσει τα δικά του προγράμματα αναβάθμισης της ασφάλειας, τα οποία, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα⁹, αποτελούν πρωτίστως ευθύνη του φορέα εκμετάλλευσης της πυρηνικής εγκατάστασης.

⁹ ΔΟΑΕ, «Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1».

33 Στην περίπτωση της στήριξης για την αποκατάσταση και τη διαχείριση αναλωμένων καυσίμων του πρώην πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ στην Ουκρανία, επισημάναμε ότι η Επιτροπή, σε συνέχεια των ανταλλαγών υψηλού επιπέδου με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη της ΕΕ, επέλεξε να συνεισφέρει επιπλέον της ιστορικής συμφωνίας κατανομής των βαρών που τηρούνταν προηγουμένως μεταξύ των χωρών της G7 και της ΕΕ, ήτοι των αρχικών φορέων υλοποίησης και των κύριων χορηγών για τέτοιες δραστηριότητες. Το 2015 και το 2016, οι συνεισφορές της Επιτροπής στο Ταμείο για το προστατευτικό περίβλημα του Τσερνόμπιλ ανήλθαν σε 70 εκατομμύρια ευρώ (42 % των συνολικών συνεισφορών), ενώ θα περιορίζονταν σε 45,6 εκατομμύρια ευρώ, εάν το ποσοστό της συνεισφοράς της ΕΕ παρέμενε το ίδιο με εκείνο της προηγούμενης διαδικασίας ανάληψης δεσμεύσεων (27,6 % το 2011). Διαπιστώσαμε ότι κάτι αντίστοιχο συνέβη και όσον αφορά τη συνεισφορά του 2017 στον λογαριασμό πυρηνικής ασφάλειας, ο οποίος χρηματοδότησε, μεταξύ άλλων, την εγκατάσταση ξηρών αναλωμένων καυσίμων στο Τσερνόμπιλ: η συνεισφορά της Επιτροπής, ύψους 19,1 εκατομμυρίων ευρώ, αντιπροσώπευε το 39 % του συνόλου της συνεισφοράς της G7 και της ΕΕ, υπερβαίνοντας κατά 5,4 εκατομμύρια ευρώ το ιστορικό μερίδιο επιβάρυνσης της ΕΕ. Η συνολική ευρωπαϊκή συνεισφορά (ΕΕ, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο) περιορίστηκε στο 65 % της συνολικής προσπάθειας, γεγονός που σημαίνει ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ αντικατέστησε εν μέρει τις ιστορικές συνεισφορές των ευρωπαϊκών μελών της G7.

Η στήριξη της ΕΕ συνέβαλε στην υλοποίηση ποικίλων και ενίοτε σύνθετων δράσεων, αλλά συχνά αντιμετώπιζε καθυστερήσεις, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, υψηλότερο κόστος και κινδύνους για τη βιωσιμότητα

34 Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε κατά πόσον οι χρηματοδοτηθείσες από την ΕΕ δράσεις πυρηνικής ασφάλειας, αφενός, παρήγαγαν εγκαίρως τις προγραμματισμένες εκροές τους και, αφετέρου, υλοποιήθηκαν εντός προϋπολογισμού. Εξετάζουμε επίσης κατά πόσον η περισσότερο μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των εν λόγω εκροών προβλεπόταν στις υποκείμενες συμβάσεις και, κατά περίπτωση, εντοπίσαμε συγκεκριμένους κινδύνους για τη βιωσιμότητά τους.

Η ΕΕ στήριξε την υλοποίηση ευρέος φάσματος δράσεων, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων και σύνθετων έργων

- 35** Κατά την περίοδο 2014-2024, ο ΜΣΠΑ χρηματοδότησε 173 συμβάσεις που κάλυπταν δράσεις σε 20 χώρες-εταίρους και επτά πολυεθνικές περιφέρειες. Οι δράσεις αυτές διέφεραν ως προς την κλίμακα και τη φύση τους, ενώ κάλυπταν από την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την παροχή εμπειρογνώσιας σε συμφεροντούχους κατά τη σύνταξη και επισκόπηση συγκεκριμένων εγγράφων ασφάλειας, μέχρι την προμήθεια εξοπλισμού, υποδομών και εργασιών αποκατάστασης που σχετίζονταν με την ασφάλεια. Οι τελικοί αποδέκτες της στήριξης της ΕΕ ήταν συνήθως ρυθμιστικές αρχές στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας σε χώρες εταίρους και φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων ή παλαιών εγκαταστάσεων ουρανίου. Στο [παράρτημα II](#) παρατίθενται λεπτομέρειες σχετικά με τις συμβάσεις του δείγματος.
- 36** Από τις 14 συμβάσεις του δείγματός μας, πέντε είχαν λήξει οριστικά κατά τον χρόνο του ελέγχου και για δύο άλλες, οι αρχικά προγραμματισμένες δραστηριότητές τους είχαν ουσιαστικά ολοκληρωθεί. Η εικόνα που αποκομίσαμε από τις επτά αυτές συμβάσεις ήταν ανομοιογενής: πέντε είχαν επιτύχει τις προγραμματισμένες εκροές, μία είχε επιτύχει τις περισσότερες αλλά όχι όλες τις συμφωνηθείσες εκροές και μία ακόμη είχε λήξει χωρίς να παραδοθεί καμία από τις βασικές αναμενόμενες εκροές.
- 37** Η ΕΕ παρείχε στήριξη για την υλοποίηση διάφορων σύνθετων δράσεων μεγάλης κλίμακας. Στο [πλαίσιο 2](#) παρουσιάζουμε τις τρεις δράσεις που έλαβαν τις μεγαλύτερες συνεισφορές της ΕΕ κατά την περίοδο 2014-2024 —περίπου 137 εκατομμύρια ευρώ ή το 34 % του συνολικού σχετικού ενωσιακού κονδυλίου. Η υλοποίηση πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την ΕΤΑΑ, η οποία διαχειριζόταν ειδικά ταμεία με πόρους που συγκέντρωνε από την ΕΕ αλλά και από άλλους χορηγούς. Κατά τον χρόνο του ελέγχου, οι δύο δράσεις στο Τσερνόμπιλ είχαν ολοκληρωθεί, ενώ στην περίπτωση του λογαριασμού για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος (ERA), η υλοποίηση βρισκόταν σε εξέλιξη.

Πλαίσιο 2

Δράσεις μεγάλης κλίμακας που χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ

Φωτογραφία 3: Νέο προστατευτικό περίβλημα στο Τσερνόμπιλ

Πηγή: Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ.

Το προστατευτικό περίβλημα σε σχήμα αψίδας καλύπτει τα υπολείμματα του αντιδραστήρα 4 του Τσερνόμπιλ, ο οποίος καταστράφηκε από το ατύχημα του 1986. Σκοπός της υποδομής αυτής είναι ο μετριασμός των κινδύνων που απορρέουν από την υποβάθμιση και την πιθανή κατάρρευση της υφιστάμενης «σαρκοφάγου», η οποία είχε κατασκευαστεί υπό επικίνδυνες συνθήκες αμέσως μετά το ατύχημα. Στο πλαίσιο του σχεδίου εφαρμογής προστατευτικού περιβλήματος, το νέο περίβλημα ολοκληρώθηκε το 2019 για να αποτραπεί η ραδιενεργός ρύπανση του εξωτερικού περιβάλλοντος και να καταστεί δυνατή η διάλυση της παλαιάς σαρκοφάγου στο εσωτερικό. Η συνολική συνεισφορά της ΕΕ κατά την υπό έλεγχο περίοδο ανέρχεται σε 70,5 εκατομμύρια ευρώ. Συνολικά, οι εργασίες που συνδέονται με την εκτέλεση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένων της σταθεροποίησης της παλαιάς σαρκοφάγου, του νέου προστατευτικού περιβλήματος και συναφών δραστηριοτήτων, κόστισαν 2,2 δισεκατομμύρια ευρώ (βλέπε [γράφημα 3](#)). Χρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο για το προστατευτικό περίβλημα του Τσερνόμπιλ, στο οποίο η ΕΕ, ως η κύρια χορηγός βοήθειας, συνεισέφερε περίπου 432 εκατομμύρια ευρώ (αλλιώς, σχεδόν το 20 % του συνολικού κόστους).

Φωτογραφία 4: Εγκατάσταση ξηρής αποθήκευσης αναλωμένων καυσίμων στο Τσερνόμπιλ

Πηγή: State Scientific and Technical Center for Nuclear and Radiation Safety (SSTC NRS).

Η εγκατάσταση εξυπηρετεί την αποθήκευση αναλωμένων πυρηνικών καυσίμων από τη λειτουργία των μονάδων 1 έως 3 του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ, η τελευταία εκ των οποίων έκλεισε το 2000. Η ξηρή αποθήκευση των 21 000 συστοιχιών αναλωμένων καυσίμων έχει σχεδιαστεί για τον μετριασμό τυχόν κινδύνου διαρροής νερού και διακοπών ψύξης από την εγκατάσταση υγρής αποθήκευσης που χρησιμοποιείται επί του παρόντος. Η νέα εγκατάσταση ολοκληρώθηκε το 2021 και έκτοτε μεταφέρονται σε αυτή σταδιακά οι συστοιχίες αναλωμένων καυσίμων, οι οποίες είναι συσκευασμένες σε κυλινδρικά κάνιστρα. Η συνολική συνεισφορά της ΕΕ κατά την υπό έλεγχο περίοδο ανερχόταν σε 19,1 εκατομμύρια ευρώ. Συνολικά, από την έναρξη του έργου το 1996 έως το τέλος του 2024, η κατασκευή της εν λόγω εγκατάστασης κόστισε 486 εκατομμύρια ευρώ (βλέπε [γράφημα 3](#)).

Φωτογραφία 5: Αποκατάσταση παλαιών εγκαταστάσεων εξόρυξης ουρανίου στην Κεντρική Ασία

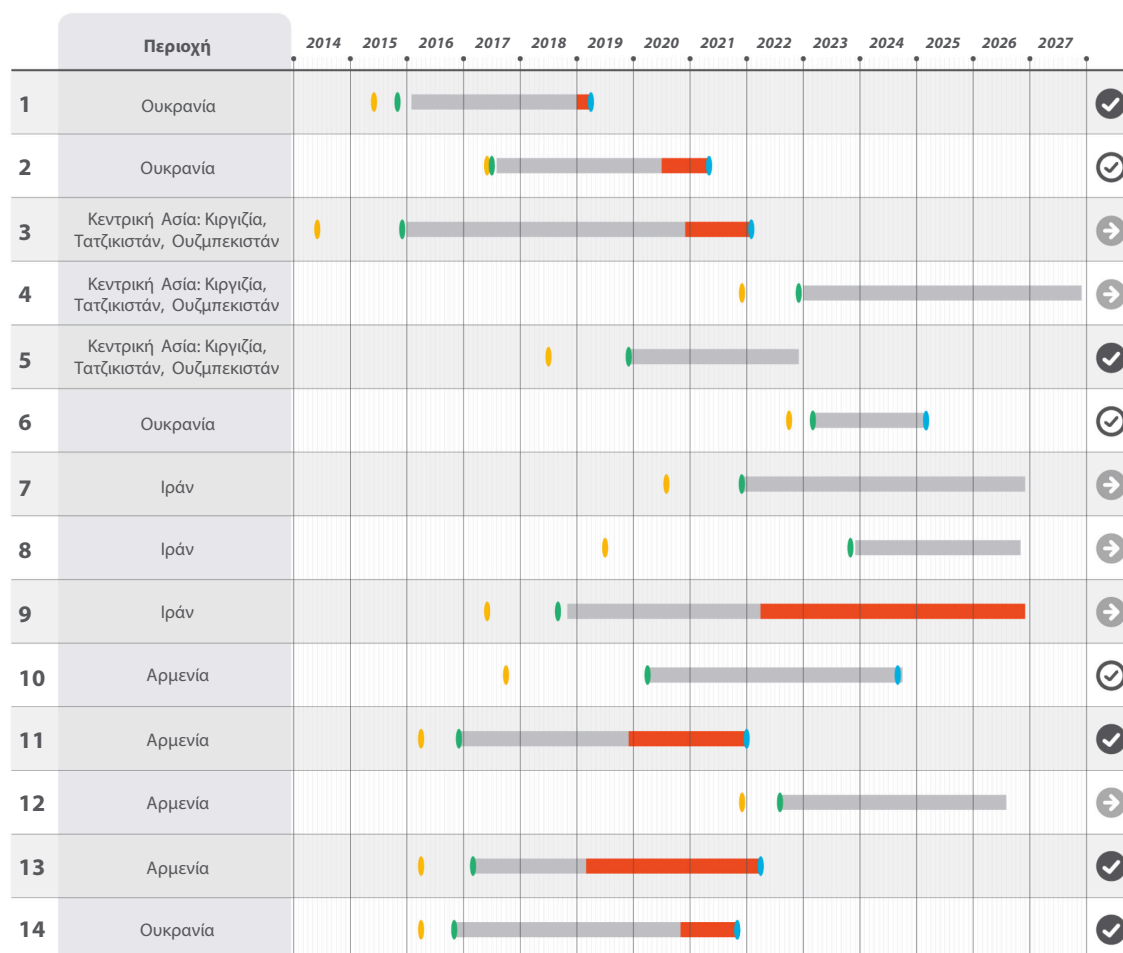
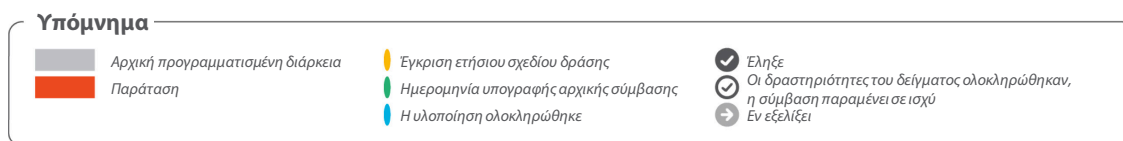
Πηγή: ΕΕΣ.

Ο συγχρηματοδοτούμενος από την ΕΕ λογαριασμός ERA στηρίζει στοχευμένες δραστηριότητες καθαρισμού σε επτά παλαιές εγκαταστάσεις ουρανίου που έχουν προτεραιότητα στην Κιργιζία, στο Τατζικιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Βάσει μελετών σκοπιμότητας και εκτιμήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οι εργασίες αποκατάστασης περιλαμβάνουν την κάλυψη ή την περίφραξη μολυσμένων περιοχών, το κλείσιμο φρεάτων ορυχείων (κατακόρυφα ανοίγματα) και στοών (οριζόντια ανοίγματα), τη μετεγκατάσταση ή τη σταθεροποίηση δεξαμενών ραδιενεργών καταλοίπων και χώρων εναπόθεσης αποβλήτων πετρωμάτων, την πρόληψη της διάβρωσης και την κατεδάφιση μη ασφαλών μολυσμένων κατασκευών. Με τη μείωση της έκθεσης σε μολυσμένο έδαφος και ύδατα, ο ERA στοχεύει στην επαναφορά των συνθηκών διαβίωσης σε ένα ασφαλές επίπεδο για τους κατοίκους της πυκνοκατοικημένης περιοχής στην κοιλάδα της Φεργκάνα. Η συνεισφορά της ΕΕ ανήλθε συνολικά σε 47,2 εκατομμύρια ευρώ. Τον Οκτώβριο του 2025, οι δραστηριότητες αποκατάστασης βρίσκονταν σε εξέλιξη (βλέπε [γράφημα 3](#)).

Συχνά, οι δράσεις ολοκληρώνονταν με καθυστέρηση και ενίοτε υπερέβαιναν τον προϋπολογισμό

38 Οι δράσεις του ελεγχθέντος δείγματος παρουσίαζαν συχνά καθυστερήσεις κατά την υλοποίησή τους. Συνολικά, από τις 14 συμβάσεις που χρηματοδοτήθηκαν από τον ΜΣΠΑ, μόνο δύο παρήγαγαν τις εκροές τους εντός του χρονοδιαγράμματος που προβλεπόταν στις αρχικές συμβάσεις που είχαν συναφθεί με την Επιτροπή (βλέπε [γράφημα 2](#)). Η συντριπτική πλειονότητα αντιμετώπιζε καθυστερήσεις, είτε όσον αφορά την ημερομηνία οριστικής ολοκλήρωσής (επτά περιπτώσεις) είτε όσον αφορά την επίτευξη εσωτερικών ορόσημων στο πλαίσιο συμβάσεων που βρίσκονταν ακόμη σε εξέλιξη κατά τον χρόνο του ελέγχου (τέσσερις περιπτώσεις). Σε πέντε περιπτώσεις στις οποίες χρειάστηκε επίσημη τροποποίηση της διάρκειας της σύμβασης, οι καθυστερήσεις κυμάνθηκαν μεταξύ 11 και 48 μηνών. Σε μία περίπτωση, η σύμβαση έληξε χωρίς να έχει παραδοθεί καμία από τις βασικές προβλεπόμενες εκροές, κυρίως λόγω της αδυναμίας εξασφάλισης συμφωνιών-πλαισίου με τις συμμετέχουσες χώρες, καθώς και λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 (βλέπε επίσης σημείο [36](#)).

Γράφημα 2 | Διάρκεια των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν από τον ΜΣΠΑ στο ελεγχθέν δείγμα

Σημ.: Σε τρεις περιπτώσεις (2, 6 και 10), μολοντί οι συμβάσεις βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη από διοικητική σκοπιά, οι δραστηριότητες του δείγματός μας έχουν ολοκληρωθεί.

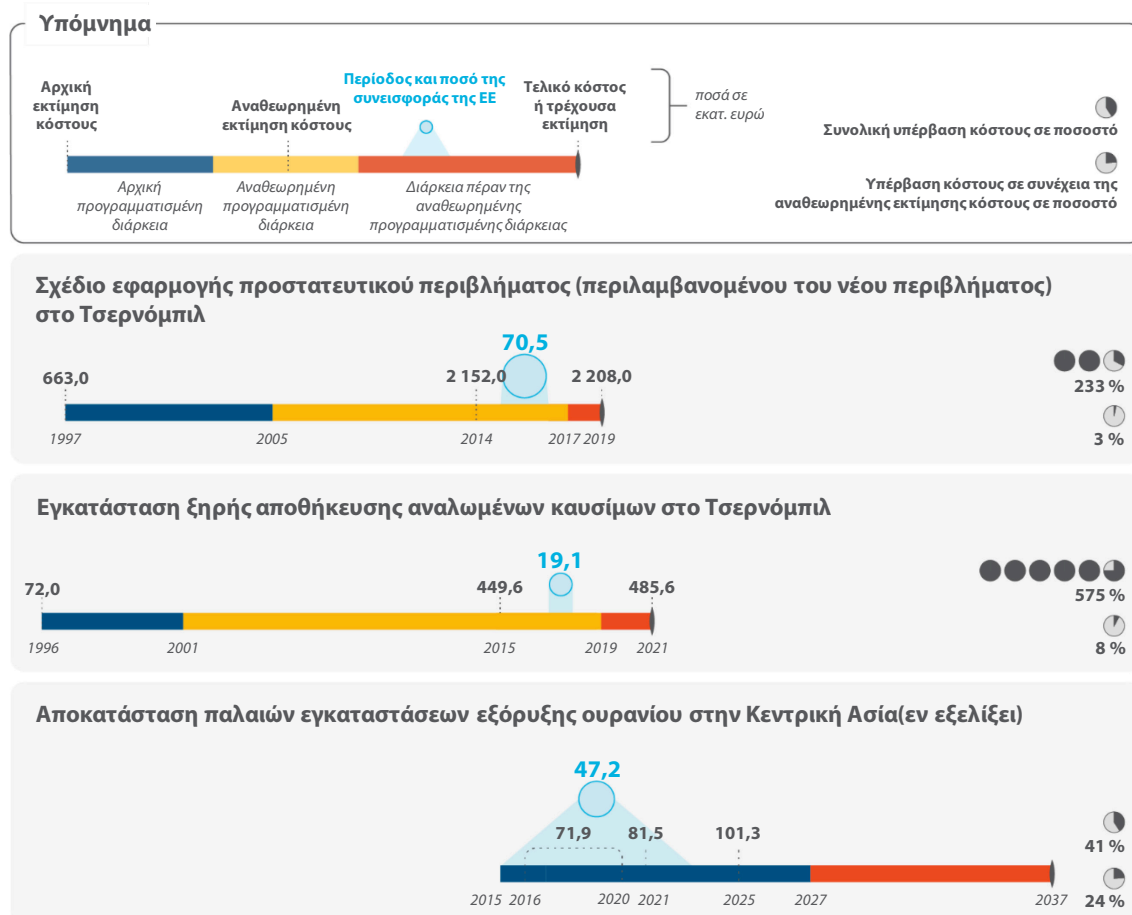
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των συμβάσεων και εκθέσεων υλοποίησης που μας παρέσχε η Επιτροπή ή οι σχετικοί εταίροι υλοποίησης, Ιούνιος 2025.

- 39** Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κατάσταση επιδεινωνόταν εξαιτίας των πραγματικών εξόδων που υπερέβαιναν τους αρχικούς προϋπολογισμούς, αν και, από αυτή την άποψη, το ελεγχθέν δείγμα είναι πολύ ανομοιογενές. Αναφορικά με τις 14 συμβάσεις του δείγματος, κατά τον χρόνο του ελέγχου μας οι προγραμματισμένες δραστηριότητες είχαν υλοποιηθεί στο πλαίσιο πέντε εξ αυτών. Στις συμβάσεις αυτές, εντοπίσαμε δύο περιπτώσεις στις οποίες οι εκροές είχαν υλοποιηθεί εντός του αρχικά προβλεπόμενου προϋπολογισμού, ενώ σε τρεις άλλες περιπτώσεις υπήρχε υπέρβαση του ορίου.

Δράσεις μεγάλης κλίμακας με χρηματοδότηση από τον ΜΣΠΑ

- 40** Οι τρεις μεγαλύτερες δράσεις του ΜΣΠΑ (βλέπε [πλαίσιο 2](#)) συνίσταντο σε μακράς διάρκειας σύνθετες επιχειρήσεις με πολλούς συμφεροντούχους, οι οποίες αναπόφευκτα συνεπέφεραν ιδιαίτερες προκλήσεις κατά την υλοποίησή τους. Ειδικότερα, το νέο προστατευτικό περιβλήμα στο Τσερνόμπιλ ήταν μια πρώτη στο είδος της κατασκευής και η αποκατάσταση των παλαιών εγκαταστάσεων εξόρυξης ουρανίου στην Κεντρική Ασία καλύπτει τρεις διαφορετικές χώρες και επτά διαφορετικές εγκαταστάσεις. Όπως φαίνεται στο [γράφημα 3](#), οι εν λόγω δράσεις σημείωσαν ή εξακολουθούν να σημειώνουν καθυστερήσεις και σημαντικές υπερβάσεις του συνολικού κόστους.

Γράφημα 3 | Ειδική ανάλυση δράσεων μεγάλης κλίμακας

Σημ.: Η συνεισφορά της ΕΕ καλύπτει μόνο τις επιχειρηρήσεις από τον ΜΣΠΑ που χορηγήθηκαν κατά την περίοδο 2014-2024. Αρχικές εκτιμήσεις που αντλήθηκαν από μελέτες σκοπιμότητας, σχέδια υλοποίησης ή συμφωνίες επιχορήγησης, εφόσον είναι διαθέσιμες. Ενδιάμεσες και τελικές εκτιμήσεις που εξάχθηκαν από εκθέσεις υλοποίησης.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής, της ΕΤΑΑ και της ομάδας συντονισμού για τις παλαιές εγκαταστάσεις ουρανίου.

- 41** Στην περίπτωση των υποδομών που συγχρηματοδοτήθηκαν από τον ΜΣΠΑ στο Τσερνόμπιλ (μεταξύ των οποίων το νέο προστατευτικό περίβλημα και η εγκατάσταση ξηρής αποθήκευσης αναλωμένων καυσίμων), οι εκτιμήσεις κόστους αυξήθηκαν μετά την έναρξη των εν λόγω δράσεων, κυρίως λόγω τεχνικών και κανονιστικών φραγμών, αλλά και οικονομικών παραγόντων, όπως ο πληθωρισμός και οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι που βάρυναν τελικά τα ταμεία που διαχειριζόταν η ΕΤΑΑ. Οι αυξήσεις αυτές οδήγησαν τελικά σε χρηματοδοτικά κενά και σε προσκλήσεις για πρόσθετες συνεισφορές από χορηγούς. Από τον προϋπολογισμό της ΕΕ διατέθηκαν 70 εκατομμύρια ευρώ για τη στήριξη του νέου προστατευτικού περιβλήματος και 19,1 εκατομμύρια ευρώ για την εγκατάσταση ξηρής αποθήκευσης αναλωμένων καυσίμων. Οι εν λόγω καθυστερήσεις και αυξήσεις του κόστους συνέχισαν να επηρεάζουν τις δράσεις έως το τέλος της υλοποίησής τους. Στην περίπτωση του νέου προστατευτικού περιβλήματος, τα οικονομικά κίνητρα που προσφέρθηκαν στον εργολάβο για την έγκαιρη παράδοση συγκεκριμένων οροσήμων συνέβαλαν στο να μειωθούν οι καθυστερήσεις και το κόστος από το 2014 και μετά. Για την εγκατάσταση ξηρής αποθήκευσης αναλωμένων καυσίμων, δεν εφαρμόστηκαν αντίστοιχα κίνητρα. Το τελικό επακόλουθο επιβαρύνθηκε από πρόσθετες διακοπές λειτουργίας οφειλόμενες στην πανδημία COVID-19, ενώ θα επηρεαστεί και από την έκβαση μιας διαδικασίας διαιτησίας μεταξύ του δικαιούχου και του εργολάβου της που εξακολουθεί να εκκρεμεί.
- 42** Ο ERA, που ιδρύθηκε το 2015, επιβαρύνθηκε εξ αρχής με καθυστερήσεις κατά την εκπόνηση των απαραίτητων μελετών σκοπιμότητας, οι οποίες άρχισαν να εκδίδονται σταδιακά μάλιστα, μεταξύ 2016 και 2020. Η κατάσταση επιδεινώθηκε και από κάποια διαρκή χρηματοδοτικά κενά (βλέπε [πλαίσιο 3](#)) και, στην περίπτωση του Ουζμπεκιστάν, από την έλλειψη τεχνικής, διοικητικής και οικονομικής ικανότητας του οργανισμού-αποδέκτη στην αρχική φάση.

Πλαίσιο 3

Επίμονο χρηματοδοτικό κενό που αποβαίνει εις βάρος του ERA

Σχεδόν μία 10ετία μετά την έναρξη λειτουργίας του ERA και λιγότερο από τρία χρόνια πριν από το προγραμματισμένο κλείσιμό του τον Δεκέμβριο του 2027, πλήρως είχαν αποκατασταθεί μόλις τέσσερις εγκαταστάσεις μικρότερης κλίμακας. Βάσει της ανάλυσής μας, η αποκατάσταση των υπόλοιπων τριών μεγαλύτερων εγκαταστάσεων, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 86 % του συνολικού κόστους, είναι απίθανο να έχει ολοκληρωθεί πριν από το 2032 (Κιργιζία) και το 2037 (Τατζικιστάν). Όσον αφορά το Τατζικιστάν, δεδομένων των περιορισμών χρηματοδότησης και του σημαντικού ύψους των απαιτούμενων επενδύσεων, υπάρχει κίνδυνος η αποκατάσταση να μην υλοποιηθεί.

Η συνεισφορά της ΕΕ, ύψους 47,2 εκατομμυρίων ευρώ (ή 83 % των πόρων του ERA), και οι συνεισφορές περίπου 10 εκατομμυρίων ευρώ από άλλους διεθνείς χορηγούς¹⁰ έχουν αποδειχθεί μέχρι στιγμής ανεπαρκείς για την κάλυψη του συνολικού εκτιμώμενου κόστους για τον ERA, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η έναρξη των εργασιών αποκατάστασης. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας (από το 2015 έως το 2024), η Επιτροπή, με την υποστήριξη της ETAA, διοργάνωσε μόνο μία διάσκεψη χορηγών, το 2018.

Το χρηματοδοτικό κενό του ERA αυξήθηκε και εξαιτίας του ότι η αποκατάσταση αποδεικνύεται περισσότερη δαπανηρή από ό,τι προβλεπόταν αρχικά. Ενώ στις αρχικές μελέτες σκοπιμότητας το συνολικό κόστος εκτιμάτο σε περίπου 72 εκατομμύρια ευρώ για τις επτά εγκαταστάσεις, οι τρέχουσες εκτιμήσεις αυξάνουν το ποσό αυτό σε 101,3 εκατομμύρια ευρώ (αύξηση κατά 41 %). Βασική αιτία αυτών των αυξήσεων ήταν η τροποποίηση της λύσης για την αποκατάσταση της εγκατάστασης Mailuu-Suu στην Κιργιζία, μετά από περαιτέρω μελέτες που πραγματοποιήθηκαν σε συνέχεια του σεισμού του 2023 στην Τουρκία. Άλλοι παράγοντες που συνέβαλαν ήταν τα έξοδα διαχείρισης που χρεώθηκαν από εξωτερικούς συμβούλους και τα οποία υπερέβαιναν εκείνα που προβλέπονταν στις μελέτες σκοπιμότητας, και ο πληθωρισμός.

Εκτός από τα έξοδα κατασκευής και διαχείρισης, ο ERA πρέπει επίσης να καλύπτει τα διοικητικά έξοδα που βαρύνουν τον εταίρο υλοποίησης. Τα έξοδα αυτά εγκρίνονται σε ετήσια βάση από τους χορηγούς του ERA. Έως τις 30 Αυγούστου 2025, τα ποσά αυτά ανέρχονταν σε 4,4 εκατομμύρια ευρώ, αυξάνοντας με τη σειρά τους το κενό μεταξύ της διαθέσιμης χρηματοδότησης και των εξόδων.

- 43** Ο δημοσιονομικός κανονισμός επιτρέπει η αμοιβή των εταίρων υλοποίησης να βασίζεται στις επιδόσεις¹¹. Σε σχέση πάντως με τις συμβάσεις που ελέγξαμε στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης, επισημάναμε ότι στις συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ της Επιτροπής και των εταίρων υλοποίησης δεν προβλέπονταν κίνητρα επιδόσεων.

Δάνειο Ευρατόμ προς την Ουκρανία για το πρόγραμμα αναβάθμισης μεγάλης κλίμακας της ασφάλειας

- 44** Στην περίπτωση της υλοποίησης στην Ουκρανία ενός προγράμματος αναβάθμισης μεγάλης κλίμακας της ασφάλειας σε όλους τους ενεργούς πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, το οποίο χρηματοδοτείται με δάνειο της Ευρατόμ, ύψους 300 εκατομμυρίων ευρώ, έχουν καταγραφεί καθυστερήσεις και υπερβάσεις κόστους. Το μοτίβο είναι παρόμοιο με αυτό που έχει καταγραφεί και για άλλες δράσεις μεγάλης κλίμακας που χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ. Όταν η Επιτροπή εκταμίευσε την πρώτη δόση, ύψους 50 εκατομμυρίων ευρώ, το 2017, η δανειολήπτρια είχε ήδη ζητήσει παράταση της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του προγράμματος, από το 2017 στο 2020. Μέχρι το τέλος του 2021, όταν η Ευρατόμ ενέκρινε την τελική εκταμίευση, είχε ολοκληρωθεί μόνο το 81 % των μέτρων. Στις 31 Δεκεμβρίου 2024, μολονότι το ποσοστό ολοκλήρωσης ανερχόταν στο 84 %, η υλοποίηση του υπόλοιπου προγράμματος είχε καθυστερήσει ακόμη περισσότερο. Σύμφωνα με τη δανειολήπτρια, η ολοκλήρωσή του δεν αναμενόταν πριν από το 2030, ενώ, όπως επισήμανε, δεν θα ήταν αδύνατο να καθορίσει προβλεπόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης λόγω του συνεχιζόμενου πολέμου. Συνολικά, το εκτιμώμενο κόστος του προγράμματος αυξήθηκε από 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ σε 1,6 δισεκατομμύρια ευρώ (16 %). Η συνεισφορά της ΕΕ στο πρόγραμμα περιορίστηκε στο αρχικό δάνειο ύψους 300 εκατομμυρίων ευρώ.
- 45** Καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν, σχεδόν εξαρχής, εξαιτίας των αργών ρυθμών τόσο κατά το στάδιο της οργάνωσης των δομών διαχείρισης του έργου όσο και σχετικά με την εκπλήρωση άλλων προϋποθέσεων, καθιστώντας έτσι αδύνατη την εκταμίευση πόρων από την Ευρατόμ και την ΕΤΑΑ. Η κατάσταση επιδεινώθηκε από την περιορισμένη χρηματοδότηση της δανειολήπτριας εταιρείας με ίδιους πόρους, αλλά και από τις απαιτήσεις της Ουκρανίας σε ηλεκτρική ενέργεια, οι οποίες περιόρισαν επίσης τη διάρκεια των τεχνικών διακοπών λειτουργίας, κατά τις οποίες θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν οι αναβαθμίσεις. Από το 2022 οι καθυστερήσεις επιδεινώθηκαν λόγω του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, ο οποίος είχε σοβαρές επιπτώσεις στην υλοποίηση του προγράμματος. Ειδικότερα, η κατάληψη του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής της Ζαπορίζια είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή των προγραμματισμένων αναβαθμίσεων ασφάλειας και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και την απώλεια αντίστοιχων εσόδων.

¹⁰ Βέλγιο, Λιθουανία, Νορβηγία, Ισπανία, Ελβετία και Ηνωμένες Πολιτείες.

¹¹ Άρθρο 155 του κανονισμού 2018/1046 ή άρθρο 158 του κανονισμού 2024/2509.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση

46 Η Ουκρανία υπήρξε ο μεγαλύτερος δικαιούχος του μηχανισμού διεθνούς συνεργασίας της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας κατά την περίοδο 2014-2024, έχοντας λάβει στήριξη ύψους 170 εκατομμυρίων ευρώ σε επιχορηγήσεις και 300 εκατομμυρίων ευρώ σε δάνεια. Ωστόσο, τόσο το γεγονός ότι η Ρωσία έχει καταλάβει πυρηνικές εγκαταστάσεις όσο και η συνεχιζόμενη εισβολή έχουν θέσει σε κίνδυνο τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των επενδύσεων αυτών, οι οποίες εξακολουθούν να εξαρτώνται, όπου υπάρχει φυσική πρόσβαση στις εγκαταστάσεις, από τη συνέχιση της εν λόγω στήριξης. Ειδικότερα, επισημαίνουμε τα εξής:

- α) Μεταξύ 2022 και 2024, ο ΜΣΠΑ διέθεσε πάνω από 15 εκατομμύρια ευρώ με κύριο στόχο την αποκατάσταση του εξοπλισμού και των εγκαταστάσεων που υπέστησαν ζημιές ή λεηλατήθηκαν από τις ρωσικές δυνάμεις. Η στήριξη αυτή διοχετεύθηκε εν μέρει (7 εκατ. ευρώ) μέσω του [λογαριασμού διεθνούς συνεργασίας του Τσερνόμπιλ](#). Πρόκειται για ένα ακόμη ταμείο πολλαπλών χορηγών που τελεί υπό τη διαχείριση της ΕΤΑΑ, η οποία τροποποίησε τον αρχικό σκοπό του που ήταν να συμβάλει στον παροπλισμό του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ, ώστε να περιλάβει και την αποκατάσταση της πυρηνικής ασφάλειας στη ζώνη αποκλεισμού.
- β) Τον Φεβρουάριο του 2025 ένα [μη επανδρωμένο αεροσκάφος](#) χτύπησε στην οροφή του νέου προστατευτικού περιβλήματος στη μονάδα 4 του πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Τσερνόμπιλ, μία από τις δράσεις μεγάλης κλίμακας του ΜΣΠΑ, προκαλώντας ζημιές στον θόλο και πυρκαγιά που κατέστρεψε μέρος των εσωτερικών στρώσεών του. Μετά από 22 χρόνια σχεδιαστικών και κατασκευαστικών εργασιών και επενδύσεις ύψους 2,2 δισεκατομμυρίων ευρώ στο σχέδιο εφαρμογής προστατευτικού περιβλήματος (εκ των οποίων 432 εκατομμύρια ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ), το νέο προστατευτικό περίβλημα δεν εξυπηρετεί πλέον τον επιδιωκόμενο σκοπό και χρειάζεται σημαντικές επισκευές, [όπως επιβεβαιώνει ο ΔΟΑΕ](#). Οι ουκρανικές αρχές βρίσκονται ακόμη σε διαδικασία εκτίμησης του κόστους και αξιολόγησης διάφορων πηγών χρηματοδότησης για τις εν λόγω επισκευές, με τη στήριξη πάντα του λογαριασμού συνεργασίας.

Φωτογραφία 6: Ζημιά στην οροφή του νέου προστατευτικού περιβλήματος στο Τσερνόμπιλ

Πηγή: Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ.

- γ) Η μεταφορά συστοιχιών αναλωμένων καυσίμων στη νεόδμητη εγκατάσταση ξηρής αποθήκευσης στο Τσερνόμπιλ έχει επιβραδυνθεί σημαντικά εξαιτίας του πολέμου. Σε σύγκριση με τον αρχικό στόχο για μεταφορά 2 500 συστοιχιών ετησίως, κατά την περίοδο 2022-2024, οι συστοιχίες που πράγματι μεταφέρθηκαν ήταν κατά μέσο όρο λιγότερες από 630. Βάσει πληροφοριών του δικαιούχου, τον Ιούνιο του 2025, σχεδόν 17 000 συστοιχίες (80 % του συνόλου) παρέμεναν στην παλαιά εγκατάσταση υγρής αποθήκευσης.
- δ) Η δανειολήπτρια του δανείου Ευρατόμ έχει μέχρι στιγμής συμμορφωθεί με τους όρους αποπληρωμής του, οι οποίοι δεν προβλέπουν κάτι άλλο πέραν της καταβολής ετήσιων τόκων έως το 2027. Ως εκ τούτου, δεν έχει καταγραφεί πραγματική ζημία στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ωστόσο, η οικονομική κατάσταση της δανειολήπτριας εταιρείας έχει επιδεινωθεί λόγω του πολέμου και, ιδίως, λόγω της απώλειας του πυρηνικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της Ζαπορίζια, ο οποίος, ακριβώς πριν από το ξέσπασμα του πολέμου, παρήγε περίπου το 44 % της ηλεκτρικής ενέργειας της εταιρείας. Η συμμόρφωση στο μέλλον με τους όρους αποπληρωμής των δόσεων του δανείου στο πλαίσιο του συνεχιζόμενου πολέμου μπορεί να εξαρτηθεί από τη συνεχιζόμενη στήριξη της διεθνούς κοινότητας.

- 47** Το γενικό στρατηγικό σχέδιο για την αποκατάσταση παλαιών εγκαταστάσεων ουρανίου στην Κεντρική Ασία ορίζει ως κεντρική συνιστώσα της στρατηγικής αποκατάστασης ένα περιφερειακό σύστημα παρακολούθησης των υδάτων. Ωστόσο, η σχετική δράση, που δρομολογήθηκε στο πλαίσιο του ΜΣΠΑ, για την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος παρακολούθησης, έληξε το 2022, χωρίς να έχει επιτευχθεί κανένας από τους βασικούς στόχους της. Με άλλα λόγια, το σύστημα δεν εγκαταστάθηκε, γεγονός που υπονομεύει τη βιωσιμότητα των εργασιών αποκατάστασης, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα έγκαιρης προειδοποίησης σε περίπτωση διασυνωριακής μόλυνσης, ούτε συντονισμού και ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των τριών εμπλεκόμενων χωρών. Επιπλέον, στην περίπτωση του Ουζμπεκιστάν, η αρμοδιότητα για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποκατεστημένων εγκαταστάσεων ανατέθηκε μόλις τον Νοέμβριο του 2025 σε κυβερνητική υπηρεσία και οι μηχανισμοί που ήταν αναγκαίοι για την αποτελεσματική άσκηση της αρμοδιότητας αυτής βρίσκονταν ακόμη υπό ανάπτυξη. Στην περίπτωση του Τατζικιστάν (βλέπε [πλαίσιο 3](#)), η καθυστέρηση στην υλοποίηση των εργασιών αποκατάστασης όχι μόνο παρατείνει περαιτέρω, αλλά και αυξάνει τον κίνδυνο διασυνωριακής ρύπανσης.
- 48** Στην Αρμενία, παρά τη συνεχή στήριξη της ΕΕ προς την πυρηνική ρυθμιστική αρχή και τον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από τη δεκαετία του 1990, δεν είχε ακόμη επιτευχθεί αυτάρκεια σε εθνικό επίπεδο. Τόσο η ρυθμιστική αρχή όσο και ο φορέας εκμετάλλευσης εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν επίμονες ελλείψεις προσωπικού ή εμπειρογνώσιας. Οι τελευταίες αντιμετωπίστηκαν ως έναν βαθμό χάρη στη διεθνή βοήθεια από την ΕΕ, καθώς και από τον ΔΟΑΕ, τη Γερμανία, τη Ρωσία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στο τέλος του 2024 βρίσκονταν σε εξέλιξη πέντε διαφορετικές δράσεις χρηματοδοτούμενες από τον ΜΣΠΑ, συνολικής αξίας περίπου 12 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτού του τύπου η συνεργασία προβλέπεται ρητά σε έγγραφα ευρύτερης συνεργασίας, όπως η [συνολική και ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης](#) ΕΕ-Αρμενίας, η οποία βρίσκεται σε ισχύ από το 2021, και το σχέδιο ανθεκτικότητας και ανάπτυξης του 2024. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διαθέτει ολοκληρωμένη προσέγγιση για τον παροπλισμό του υφιστάμενου πυρηνικού σταθμού ηλεκτροπαραγωγής.
- 49** Συνολικά, όσον αφορά το δείγμα μας, επισημάναμε ότι οι συμφωνίες βάσει των οποίων χορηγείται ενωσιακή στήριξη σε δράσεις πυρηνικής ασφάλειας μέσω του ΜΣΠΑ δεν περιέχουν ρήτρες βιωσιμότητας που να απαιτούν από τους τελικούς αποδέκτες να χρησιμοποιούν και να διατηρούν τις χρηματοδοτηθείσες από την ΕΕ εκροές (υποδομές, εξοπλισμός ή εκπαιδευτικό υλικό) για συγκεκριμένο ελάχιστο χρονικό διάστημα. Ένα θετικό που επισημάναμε είναι ότι η σύμβαση προμήθειας της Επιτροπής που εξετάσαμε παρέχει κίνητρα βιωσιμότητας, καθώς προβλέπει τη χρηματοδότηση μιας πρώτης σειράς ανταλλακτικών και τη στήριξη των τελικών αποδεκτών κατά τη διάρκεια της εγκατάστασης.

Η παρακολούθηση της Επιτροπής είναι από πολλές απόψεις ανεπαρκής

- 50** Στην παρούσα ενότητα, εξετάζουμε κατά πόσον η Επιτροπή είχε δημιουργήσει ένα άρτιο σύστημα για την παρακολούθηση τόσο της εκτέλεσης του δανείου Ευρατόμ και του ΜΣΠΑ, όσο και του πραγματικού αντικτύπου των δράσεών της στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.

Για το δάνειο προς την Ουκρανία, η Επιτροπή βασίζεται στις εργασίες παρακολούθησης που πραγματοποιούν τρίτοι, χωρίς να υπάρχει σαφές πλαίσιο ρόλων και αρμοδιοτήτων

- 51** Τον Ιούνιο του 2013 η Επιτροπή ενέκρινε δάνειο Ευρατόμ ύψους 300 εκατομμυρίων ευρώ για τη στήριξη ενός προγράμματος αναβάθμισης της ασφάλειας σε μεγάλη κλίμακα για πυρηνικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής στην Ουκρανία, το οποίο θα εκτελούσε ο φορέας εκμετάλλευσής τους, η Energoatom, εταιρεία που ανήκει στο ουκρανικό κράτος. Το δάνειο αυτό, εξασφαλιζόμενο από εγγύηση του ουκρανικού Δημοσίου, ακολούθησε την έγκριση παρόμοιου δανείου από την ΕΤΑΑ τον Μάρτιο του 2013, για το ίδιο ποσό και για τον ίδιο σκοπό. Τον Αύγουστο του 2013, η Επιτροπή προχώρησε με την εκτέλεση της απόφασής της, υπογράφοντας συμφωνία δανειακής διευκόλυνσης με την Energoatom (δανειολήπτρια) και εκταμίευσε ολόκληρο το ποσό των 300 εκατομμυρίων ευρώ σε τέσσερις δόσεις, μεταξύ 2017 και 2021. Η Επιτροπή ενέκρινε τις εν λόγω εκταμιεύσεις βάσει i) αιτημάτων της δανειολήπτριας με τα οποία επιβεβαίωνε ότι πληρούνταν όλοι οι ισχύοντες όροι του δανείου και ii) πιστοποιητικών που εκδίδονταν από σύμβουλο παρακολούθησης τον οποίο είχε προσλάβει η ΕΤΑΑ και είχε υπό τη διεύθυνσή της για λογαριασμό και των δύο δανειστών.

- 52** Διαπιστώσαμε, ωστόσο, ότι η παρακολούθηση της εκτέλεσης του δανείου από την Επιτροπή ήταν, από πολλές απόψεις, ανεπαρκής. Η δανειολήπτρια εταιρεία τροποποίησε το αρχικό σχέδιο υλοποίησης της αναβάθμισης ασφάλειας αρκετές φορές, και παρότι κοινοποίησε τις τροποποιήσεις αυτές και στους δύο δανειστές, δεν έλαβε ποτέ επίσημη έγκριση από την Επιτροπή, παρά τη ρητή σχετική απαίτηση στη συμφωνία δανειακής διευκόλυνσης. Μάλιστα, η Επιτροπή δήλωσε ότι βασίστηκε στις ενέργειες της ΕΤΑΑ όσον αφορά το δικό της δάνειο (βλέπε σημείο **54**). Επιπλέον, από τα τέσσερα αιτήματα αναβολής της ημερομηνίας συνολικής ολοκλήρωσης (βλέπε επίσης σημεία **44** και **45**), για τα δύο που υποβλήθηκαν μετά το 2022 δεν ελήφθη επίσημη έγκριση από την Επιτροπή. Ο σύμβουλος παρακολούθησης ανέφερε επανειλημμένες παραβιάσεις ορισμένων εκ των ρητρών της δανειακής σύμβασης, όπως ότι η δανειολήπτρια δεν είχε εκπληρώσει πλήρως την υποχρέωσή της σχετικά με την ασφάλιση, ούτε είχε αποδείξει ότι τα έσοδα από την ηλεκτρική ενέργεια καλύπτουν τις δαπάνες της, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονταν με την πυρηνική ασφάλεια, ούτε είχε συνεισφέρει στο ταμείο παροπλισμού κατά την περίοδο 2020-2024. Τα συγκεκριμένα παραδείγματα περιγράφονται στη δανειακή σύμβαση ως πιθανά γεγονότα αθέτησης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του δανείου Ευρατόμ, τα οποία επιτρέπουν στην Επιτροπή να απαιτήσει την ακύρωσή του, σε περίπτωση που δεν έχει ακόμη εκταμιευθεί, ή την εσπευσμένη αποπληρωμή του. Παρόλα αυτά, η Επιτροπή δεν μας διαβίβασε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχε αξιολογήσει κατά πόσον οι παραβιάσεις αυτές δικαιολογούσαν τις ενέργειες αυτά ή ότι ζήτησε την αποκατάστασή τους.
- 53** Επιπλέον, όλες τις εκταμιεύσεις του δανείου για την περίοδο 2017-2021 η Επιτροπή τις ενέκρινε χωρίς να επιβεβαιώνει προηγουμένως ότι κάλυπταν έξοδα που είχαν ήδη πραγματοποιηθεί και καταβληθεί από τη δανειολήπτρια. Περιορίζεται έτσι ο βαθμός βεβαιότητας ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά για τη στήριξη του προγράμματος αναβάθμισης της ασφάλειας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλε ο σύμβουλος, έως το τέλος του 2021, η δανειολήπτρια είχε δαπανήσει για το έργο μόνο 235 εκατομμύρια ευρώ από το συνολικό ποσό των 300 εκατομμυρίων που είχε λάβει μέχρι εκείνη τη στιγμή από την Ευρατόμ. Παρότι, στα επόμενα χρόνια, η δανειολήπτρια πραγματοποίησε σταδιακά πρόσθετες δαπάνες σχετικές με τα έργα, μέχρι τον Ιούνιο του 2025 η εκτέλεση των δαπανών εξακολουθούσε να υπολείπεται του στόχου κατά 10 εκατομμύρια ευρώ.

54 Την κατάσταση αυτή δεν βοήθησε ούτε το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είχε συνάψει επίσημη σχέση με κανέναν από τους τρίτους που διαδραμάτιζαν κάποιον σημαντικό ρόλο στο δάνειο Ευρατόμ, ιδίως με την ΕΤΑΑ, στην οποία και βασίστηκε τελικά για τους σκοπούς της παρακολούθησης. Αυτό ίσχυε και για τη σχέση της με τον σύμβουλο παρακολούθησης, του οποίου αντισυμβαλλόμενο μέρος είναι η ΕΤΑΑ και όχι η Επιτροπή. Η Επιτροπή έλαβε αντίγραφο της αρχικής σύμβασης παρακολούθησης, η οποία έληξε το 2018. Και, παρότι εξακολουθούσε να λαμβάνει τριμηνιαίες εκθέσεις παρακολούθησης, καθώς και πιστοποιητικά προς στήριξη των αποφάσεών της να εγκρίνει εκταμιεύσεις του δανείου, από εκείνη τη χρονολογία και μετά δεν έχει καμία εικόνα σχετικά με το αντικείμενο, τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι εν λόγω υπηρεσίες συνέχιζαν να παρέχονται μετά το 2018.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η παρακολούθηση επικεντρώνεται στις εκροές και όχι στην πραγματική βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας

55 Οι συμφωνίες επιχορήγησης του ΜΣΠΑ περιλαμβάνουν συνήθως έναν «πίνακα λογικού πλαισίου», ο οποίος αποτελεί μέρος του πλαισίου παρακολούθησης της Επιτροπής. Στον πίνακα αυτό, η Επιτροπή και ο εκάστοτε αντισυμβαλλόμενός της συμφωνούν τι πρέπει να αναμένεται σε σχέση με τη χρηματοδοτούμενη δράση, όσον αφορά τους στόχους, τα ειδικά αποτελέσματα και τον συνολικό αντίκτυπό της. Ο πίνακας περιλαμβάνει δείκτες με τιμές βάσης, τιμές-στόχο, καθώς και χρονοδιάγραμμα για την επίτευξή τους. Πρόκειται για μια ορθή πρακτική που δίνει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να παρακολουθεί την υλοποίηση της δράσης, όπως και να αξιολογεί και να συγκεντρώνει τα επακόλουθά της. Επιπλέον, η παρακολούθηση της υλοποίησης των δράσεων από την Επιτροπή ενισχύεται και με τους εξής τρόπους:

- α) με την αξιοποίηση της εμπειρογνωσίας που διαθέτει το Κοινό Κέντρο Ερευνών για να υποστηρίζει τη ΓΔ INTPA στην τεχνική παρακολούθηση των εν εξελίξει δράσεων και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων·
- β) με την εφαρμογή της «παρακολούθησης βάσει αποτελεσμάτων» (ROM) σε επιλεγμένες δράσεις, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή προσλαμβάνει εξωτερικούς αναδόχους για την επισκόπηση των εν εξελίξει παρεμβάσεων, μεταξύ άλλων και με επιτόπιες αποστολές.

- 56** Ωστόσο, εξετάζοντας την εφαρμογή των εν λόγω διαδικασιών παρακολούθησης στην πράξη, παρατηρήσαμε ότι ο λογικός πίνακας είχε χρησιμοποιηθεί σε εννέα από τις 14 συμβάσεις του δείγματός μας. Σε επτά από αυτές, ο πίνακας εστίαζε στις εκροές (στην υλοποίηση των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων) και όχι στα επακόλουθα (στον αντίκτυπο των εν λόγω δραστηριοτήτων). Επιπλέον, επισημάνσαμε την απουσία συμβατικών απαιτήσεων που να προβλέπουν τη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτούμενων εκροών (σημείο 49). Όλοι αυτοί οι παράγοντες μειώνουν το πόσο αποτελεσματικά συμβάλλει το πλαίσιο στο να προσδιοριστεί αν και σε ποιο βαθμό η δράση συντέλεσε πράγματι στο να αυξηθεί το επίπεδο πυρηνικής ασφάλειας σε μια δεδομένη εγκατάσταση ή χώρα. Στις εκθέσεις ROM που εξετάσαμε, οι ανάδοχοι της Επιτροπής επιβεβαιώνουν τη συγκεκριμένη διαπίστωση. Παράλληλα βέβαια, οι ανάδοχοι καταφέρνουν ως έναν βαθμό να αντισταθμίσουν την έλλειψη εστίασης στα επακόλουθα, μέσω μιας διεισδυτικότερης ανάλυσης των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνει η εκάστοτε συγκεκριμένη δράση που εξετάζουν. Ωστόσο, η παρακολούθηση τύπου ROM δεν χρησιμοποιείται συστηματικά σε όλες τις δράσεις που χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ: στο δείγμα μας, μόνο πέντε από τις 14 συμβάσεις είχαν υποβληθεί σε τέτοιου είδους παρακολούθηση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν διαθέτει σύστημα για την ολοκληρωμένη παρακολούθηση των επακόλουθων της στήριξής της, σε επίπεδο δράσης, εγκατάστασης, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, ούτε για τη χρήση των εν λόγω πληροφοριών προκειμένου να εμπλουτίσει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνει αποφάσεις τόσο κατά τον σχεδιασμό μελλοντικών δράσεων όσο και κατά την αξιολόγηση του επείγοντος ή μη χαρακτήρα τους.
- 57** Μολονότι απουσίαζε μια τέτοια συνολική αξιολόγηση, βάσει των όσων αναφέρονται στις εκθέσεις υλοποίησης, διαπιστώσαμε ότι στις χρηματοδοτηθείσες από τον ΜΣΠΑ δραστηριότητες του δείγματός μας που είχαν ολοκληρωθεί, είχαν επιτευχθεί απτά αποτελέσματα στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας. Πρόκειται για διαφόρων ειδών αποτελέσματα, μεταξύ των οποίων πάντως και η μείωση της ραδιενέργειας τόσο στο Τσερνόμπιλ όσο και σε παλαιές εγκαταστάσεις ουρανίου στην Κεντρική Ασία, όπου είχαν ολοκληρωθεί οι σχετικές εργασίες. Στην Αρμενία, τα αποτελέσματα περιλάμβαναν επίσης την υλοποίηση συστάσεων στο πλαίσιο προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων και τη μείωση του κινδύνου εκλύσεων ραδιενεργών ουσιών στο περιβάλλον σε περίπτωση πυρηνικού ατυχήματος, καθώς και την παράταση της άδειας λειτουργίας του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής μέχρι το 2031.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα III, του οποίου προεδρεύει η Bettina Jakobsen, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 27ης Ιανουαρίου 2026.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Σχετικά με τον έλεγχο

Πυρηνική ασφάλεια

- 01** Με την πυρηνική ασφάλεια, όπως ορίζεται από τον ΔΟΑΕ¹ και την ΕΕ², νοείται η επίτευξη κατάλληλων συνθηκών λειτουργίας, η πρόληψη ατυχημάτων και ο μετριασμός των συνεπειών τους, με αποτέλεσμα την προστασία των εργαζομένων, του πληθυσμού και του περιβάλλοντος από υπέρμετρους κινδύνους ακτινοβολίας που προέρχονται από πυρηνικές εγκαταστάσεις. Θεμελιώδης στόχος ασφάλειας είναι η προστασία των ανθρώπων από τις επιβλαβείς επιπτώσεις της ιοντίζουσας ακτινοβολίας. Περιλαμβάνει την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων, των ραδιενεργών αποβλήτων και της μεταφοράς ραδιενεργών υλικών³. Αν και έννοιες αλληλοσυνδεόμενες, η πυρηνική ασφάλεια διαφέρει από την πυρηνική προστασία ως προς το ότι η δεύτερη αναφέρεται στην πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση εγκληματικών ή εκ προθέσεως παράνομων πράξεων με αντικείμενο πυρηνικά ή άλλα ραδιενεργά υλικά, συναφείς εγκαταστάσεις ή συναφείς δραστηριότητες.

¹ Γλωσσάριο του ΔΟΑΕ για την πυρηνική ασφάλεια και προστασία, σ. 139-140.

² Άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/71/Ευρατόμ του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κοινοτικού πλαισίου για την πυρηνική ασφάλεια πυρηνικών εγκαταστάσεων.

³ Γλωσσάριο του ΔΟΑΕ για την πυρηνική ασφάλεια και προστασία του 2022.

02 Πυρηνικές τεχνολογίες χρησιμοποιούνται σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων αυτών της γεωργίας, της ιατρικής και της εξερεύνησης του διαστήματος. Ωστόσο, κατά πρώτο και κύριο λόγο, η πυρηνική ενέργεια εφαρμόζεται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Το 2024, η πυρηνική ενέργεια κάλυψε περίπου το 4,8 % της παγκόσμιας ζήτησης ενέργειας, η οποία τη δεδομένη χρονιά έφθασε σχεδόν τα 650 exajoule, αφού σημείωνε σταθερή αύξηση την τελευταία δεκαετία⁴. Τον Ιούλιο του 2025, ήταν διαθέσιμα περίπου 376 γιγαβάτ ηλεκτρικής ισχύος (GWe) συνολικής εγκατεστημένης καθαρής ισχύος, από 416 πυρηνικούς αντιδραστήρες ηλεκτροπαραγωγής σε 31 χώρες. Ταυτόχρονα, υπήρχαν εκατό πυρηνικοί αντιδραστήρες που λειτουργούσαν σε 12 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ⁵, με εγκατεστημένη καθαρή ισχύ περίπου 98 GWe συνολικά⁶. Σύμφωνα με τη Eurostat, περίπου το ένα πέμπτο (23 %) της ηλεκτρικής ενέργειας που παρήχθη στην ΕΕ το 2023 προήλθε από πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, ποσοστό υπερδιπλάσιο σε σύγκριση με το 9 % που καταγράφεται σε παγκόσμιο επίπεδο⁷. Τον Δεκέμβριο του 2023, ομάδα 25 χωρών που συμμετείχαν στην 28η Διάσκεψη των Μερών (COP) των Ηνωμένων Εθνών —εκ των οποίων οι 12 ήταν κράτη μέλη της ΕΕ— υπέγραψε **δήλωση** με στόχο τον τριπλασιασμό της δυναμικότητας πυρηνικής ενέργειας έως το 2050. **Έξι επιυπέον χώρες** προσχώρησαν στη δέσμευση αυτή κατά τη διάρκεια της COP 29 το 2024, με το σύνολό τους να φτάνει τις 31.

03 Δεδομένου του μικρού αριθμού νέων πυρηνικών αντιδραστήρων που έχουν κατασκευαστεί τα τελευταία χρόνια, ιδίως στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, παγκοσμίως η μέση ηλικία των αντιδραστήρων έχει αυξηθεί. Συνολικά, πριν από 31 χρόνια, συνδεδεμένοι με το δίκτυο ήταν τουλάχιστον 278 αντιδραστήρες, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τα δύο τρίτα του παγκόσμιου ενεργού στόλου. Σε αυτούς περιλαμβάνονται 160 αντιδραστήρες που έχουν συνδεθεί για τουλάχιστον 40 χρόνια — οι περισσότεροι από τους οποίους βρίσκονται στη Γαλλία, τη Ρωσία και τις Ηνωμένες Πολιτείες (βλέπε **γράφημα 1**).

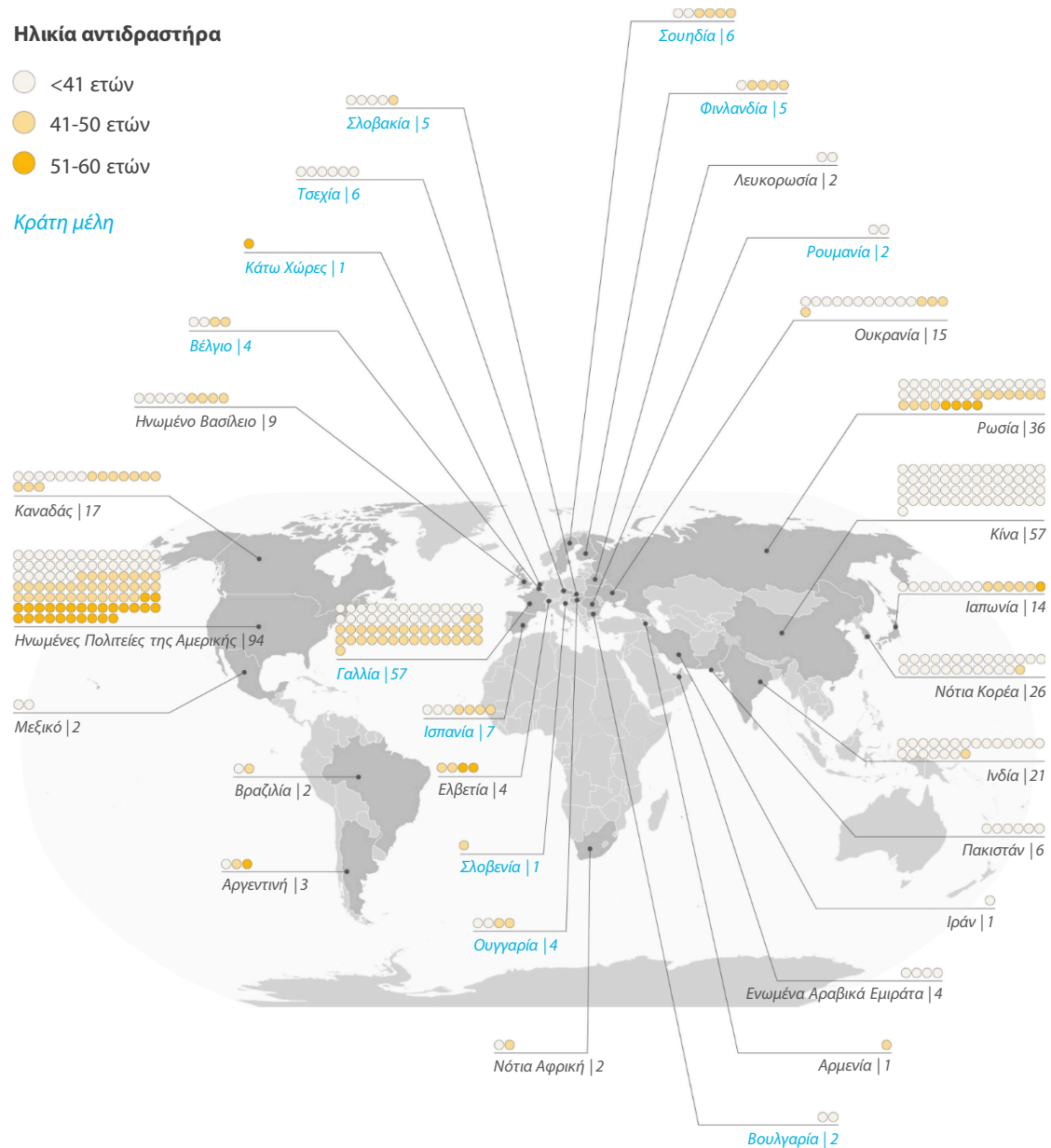
⁴ Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, «Global Energy Review 2025».

⁵ Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Ισπανία, Γαλλία, Ουγγαρία, Κάτω Χώρες, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία και Σουηδία.

⁶ Βάση δεδομένων του συστήματος πληροφοριών του ΔΟΑΕ για τους πυρηνικούς αντιδραστήρες (PRIS), η οποία εξήχθη τον Ιούλιο του 2025.

⁷ Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, «Global Energy Review 2025».

Γράφημα 1 | Πλήθος και ηλικία των αντιδραστήρων που βρίσκονται σε λειτουργία παγκοσμίως

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της σειράς δεδομένων αναφοράς του ΔΟΑΕ «Nuclear Power Reactors in the World» (Δεκέμβριος 2023) και του συστήματος πληροφοριών του ΔΟΑΕ για τους πυρηνικούς αντιδραστήρες (PRIS) (Ιούλιος 2025).

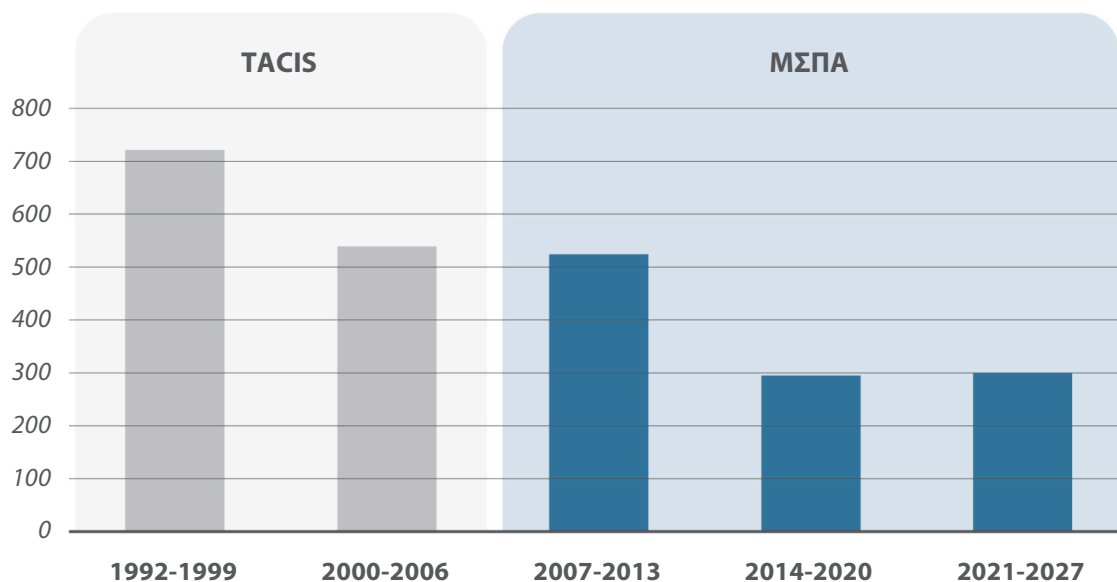
Τα μέσα διεθνούς συνεργασίας της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας

04 Η δράση της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, περιλαμβανομένης της διεθνούς συνεργασίας, βασίζεται στη [Συνθήκη Ευρατόμ](#). Η συνθήκη υπεγράφη το 1957 μεταξύ του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών, ενώ έκτοτε σε αυτήν έχουν προσχωρήσει και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ, απαρτίζοντας όλα μαζί την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Η Ευρατόμ έχει τα ίδια εκτελεστικά όργανα και κράτη μέλη με την ΕΕ, και μάλιστα η πλειονότητα των δράσεων που βασίζονται στη Συνθήκη Ευρατόμ χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, χρησιμοποιούμε τους δύο όρους «ΕΕ» και «Ευρατόμ» αδιακρίτως.

Ένα εξελισσόμενο τοπίο πυρηνικής ασφάλειας

05 Το τοπίο της πυρηνικής ασφάλειας έχει εξελιχθεί από τότε που εγκαινιάστηκε η συνεργασία της ΕΕ στον τομέα αυτό. Το ατύχημα του Τσερνόμπιλ το 1986 και η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 προκάλεσαν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων που λειτουργούσαν στα νέα ανεξάρτητα κράτη. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην έναρξη του προγράμματος τεχνικής βοήθειας στην Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (TACIS), το οποίο έλαβε από την ΕΕ χρηματοδότηση ύψους 1 260 εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία διατέθηκαν για τους σκοπούς της πυρηνικής ασφάλειας κατά την περίοδο 1992-2006, με περίπου 84 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Την περίοδο αυτή, η κατάσταση της ασφάλειας στην περιοχή κάλυψης του TACIS βελτιώθηκε σταδιακά, κυρίως με τη μόνιμη παύση λειτουργίας αντιδραστήρων παρόμοιων με του Τσερνόμπιλ, της σοβιετικής εποχής, στη Λιθουανία και την Ουκρανία, καθώς και με προγράμματα για τη σημαντική αναβάθμιση άλλων μοντέλων. Έτσι και η Επιτροπή κατάφερε να μειώσει σταδιακά τα ποσά των διάδοχων προγραμμάτων συνεργασίας σε 300 εκατομμύρια ευρώ κατά την περίοδο 2021-2027 (και περίπου 43 εκατ. ευρώ ετησίως), επεκτείνοντας παράλληλα το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής, το οποίο είναι πλέον παγκόσμιο. Στο [γράφημα 2](#) παρουσιάζεται επισκόπηση της στήριξης της ΕΕ στη διεθνή πυρηνική ασφάλεια με τη μορφή επιχορηγήσεων.

Γράφημα 2 | Εξέλιξη των επιχορηγήσεων της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας στο πλαίσιο των TACIS και ΜΣΠΑ (σε εκατ. ευρώ)

Σημ.: Για την περίοδο 2014-2020, στην αρχική χρηματοδότηση του ΜΣΠΑ (225 εκατ. ευρώ) προστέθηκαν επιπλέον 70 εκατομμύρια ευρώ που θα κάλυπταν τη συνεισφορά στο ταμείο για το προστατευτικό περίβλημα του Τσερνόμπιλ (πλαίσιο 2).

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

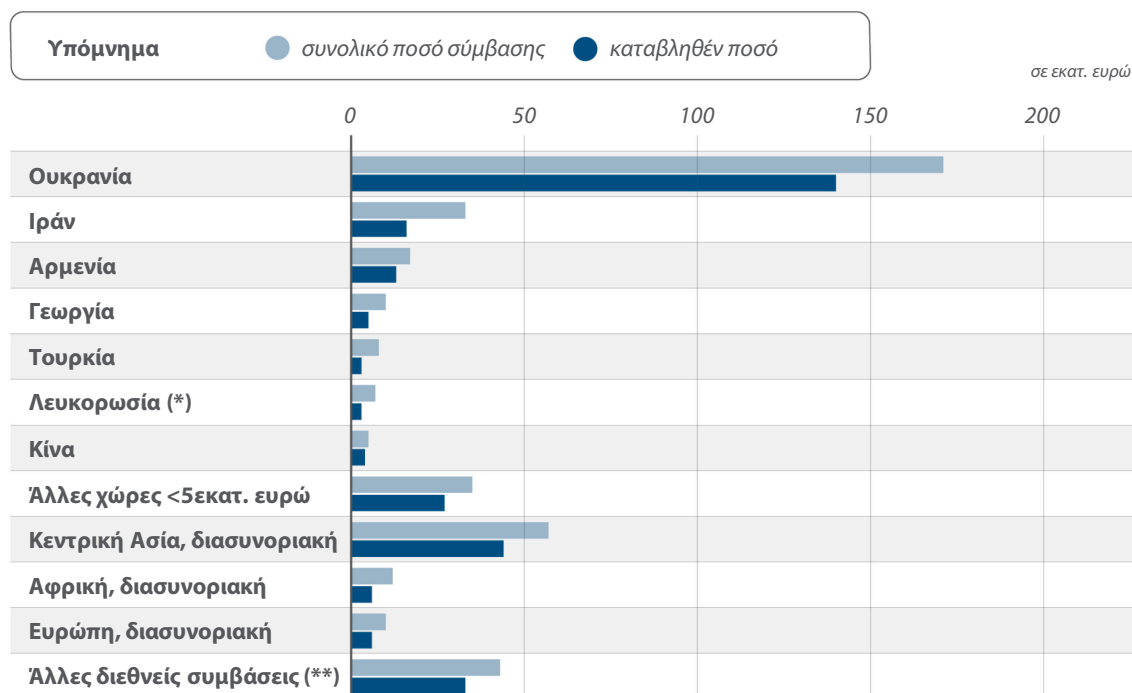
- 06** Πιο πρόσφατες εξελίξεις, όπως το ατύχημα της Φουκουσίμα το 2011 και ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας που εκτυλίσσεται από το 2022, ανέδειξαν νέους κινδύνους και, σε συνδυασμό με την εμφάνιση νέων τεχνολογιών, όπως οι μικροί δομοστοιχειωτοί αντιδραστήρες, αναδιαμόρφωσαν περαιτέρω το τοπίο της πυρηνικής ασφάλειας.

Τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας

- 07** Με τον κανονισμό (Ευρατόμ) 2021/948 του Συμβουλίου θεσπίστηκε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Διεθνούς Συνεργασίας για την Πυρηνική Ασφάλεια, ο οποίος διαθέτει 300 εκατομμύρια ευρώ για όλη την περίοδο 2021-2027. Έπεται του προηγούμενου ΜΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020 και διατήρησε τους ίδιους στόχους:
- την προώθηση αποτελεσματικής νοοτροπίας σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας και προστασίας από τις ακτινοβολίες, την εφαρμογή των υψηλότερων προτύπων πυρηνικής ασφάλειας και προστασίας από τις ακτινοβολίες, καθώς και τη διαρκή βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας·
 - την υπεύθυνη και ασφαλή διαχείριση αναλωμένων καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων και τον παροπλισμό και αποκατάσταση πρώην πυρηνικών χώρων και εγκαταστάσεων·
 - την καθιέρωση αποτελεσματικών και αποδοτικών διασφαλίσεων για τα πυρηνικά υλικά σε τρίτες χώρες.
- 08** Μολονότι η χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ στήριξη παρέχεται συχνά μέσω εργολάβων, τελικοί ωφελούμενοι της συνεργασίας είναι οι ρυθμιστικές αρχές στις χώρες-εταίρους, οι εθνικοί οργανισμοί που είναι αρμόδιοι για τη διαχείριση ραδιενεργών αποβλήτων ή οι συμφεροντούχοι ενός συστήματος λογιστικής καταγραφής και ελέγχου του πυρηνικού υλικού. Επίσης, δικαιούχοι της χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ συνεργασίας μπορεί να είναι και οι φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, αλλά μόνο κατ' εξαίρεση και στις περιπτώσεις που περιγράφονται στον κανονισμό για τον ΜΣΠΑ⁸.
- 09** Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του ΜΣΠΑ είναι όλη η υφήλιος. Ωστόσο, προτεραιότητα δίνεται στις υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες και στις χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας. Η Ουκρανία βρέθηκε στο επίκεντρο της εστίασης του μηχανισμού, λαμβάνοντας περίπου 170 εκατομμύρια ευρώ ή το 42 % του συνόλου των ποσών των συμβάσεων που συνήφθησαν την περίοδο 2014-2024 (βλέπε γράφημα 3).

⁸ Παράγραφος 1, στοιχείο β), του παραρτήματος του κανονισμού για τον ΜΣΠΑ του 2014· άρθρο 13 του κανονισμού για τον ΜΣΠΑ του 2021.

Γράφημα 3 | Συνολικά ποσά συμβάσεων και πληρωμές στο πλαίσιο του ΜΣΠΑ ανά περιοχή, 2014-2024 (σε εκατ. ευρώ)

Σημ.: (*) Η συνεργασία με τη Λευκορωσία μέσω του ΜΣΠΑ τερματίστηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022. (**) ο όρος «άλλες διεθνείς συμβάσεις» αναφέρεται σε συμβάσεις που καλύπτουν δράσεις πυρηνικής ασφάλειας χωρίς συγκεκριμένο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων που παρέιχε η Επιτροπή σχετικά με τις συμβάσεις τον Ιούλιο του 2025.

- 10** Επιπλέον, βάσει της [απόφασης του Συμβουλίου του 1977](#) με την οποία εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να εκδίδει δάνεια Ευρατόμ με σκοπό τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, το 2013 συμφωνήθηκε δανειακή διευκόλυνση μεταξύ της Ευρατόμ και της Energoatom, η οποία είναι κρατική εταιρεία υπεύθυνη για τη λειτουργία πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Ουκρανία. Μεταξύ του 2017 και του 2021, η Επιτροπή εκταμίευσε, για λογαριασμό της Ευρατόμ, υπέρ της δανειολήπτριας συνολικό ποσό 300 εκατομμυρίων ευρώ με σκοπό τη βελτίωση της ασφάλειας των εγκαταστάσεών της. Η αποπληρωμή του δανείου αυτού αναμένεται να ξεκινήσει το 2027. Οι προβλέψεις για το συγκεκριμένο δάνειο χρηματοδοτούνται από τον ΜΣΠΑ.

Ρόλοι και αρμοδιότητες

- 11** Διάφορες υπηρεσίες της ΕΕ και της Επιτροπής συμβάλλουν στη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας. Ο σημαντικότερος ρόλος είναι αυτός της ΓΔ INTPA, η οποία ηγείται του ετήσιου σχεδιασμού και της καθημερινής διαχείρισης του ΜΣΠΑ. Συντονίζεται με τη Γενική Διεύθυνση Διεύρυνσης και Ανατολικής Γειτονίας και τη Γενική Διεύθυνση Μέσης Ανατολής, Βόρειας Αφρικής και Περσικού Κόλπου για δράσεις που εμπύπτουν στις περιοχές που καλύπτουν και υποστηρίζεται τεχνικά από το Κοινό Κέντρο Ερευνών. Επικεφαλής του πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος του ΜΣΠΑ είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), με την υποστήριξη της Επιτροπής. Η ΕΥΕΔ συμβουλευεται τις χώρες ή τις περιφέρειες εταίρους, καθώς και εκπροσώπους της [Ομάδας Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας \(ENSREG\)](#). Τόσο το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα όσο και τα ετήσια σχέδια δράσης αποτελούν αντικείμενο [εξέτασης](#) από εκπροσώπους των κρατών μελών που απαρτίζουν την επιτροπή του ΜΣΠΑ. Την υλοποίηση του ΜΣΠΑ διαχειρίζονται είτε απευθείας η ΓΔ INTPA είτε, έμμεσα, εταίροι υλοποίησης στους οποίους ανατίθεται ο ρόλος αυτός βάσει συμφωνιών συνεισφοράς (π.χ. η [ΕΤΑΑ](#), ο [ΔΟΑΕ](#) και το [Science and Technology Center in Ukraine](#)) για την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων.
- 12** Πέραν του ΜΣΠΑ, το δάνειο Ευρατόμ προς την Ουκρανία συστάθηκε αρχικά και ως σύμβαση εκτελέστηκε από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Επιτροπής. Ωστόσο, με απόφαση της Επιτροπής του 2020⁹, η Γενική Διεύθυνση Προϋπολογισμού ανέλαβε χρέη επικεφαλής υπηρεσίας για τις δανειοληπτικές και δανειοδοτικές πράξεις που διενεργούνται για λογαριασμό της Ευρατόμ και, ως εκ τούτου, για την εποπτεία του εν λόγω δανείου.
- 13** Μολονότι δεν έχει πρωταρχικό ρόλο στη διαχείριση των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, η Γενική Διεύθυνση Ενέργειας της Επιτροπής (ΓΔ ENER) συντονίζει την εφαρμογή της Συνθήκης Ευρατόμ, στηρίζει τον ετήσιο σχεδιασμό του ΜΣΠΑ από τη ΓΔ INTPA και συνάπτει διμερείς συμφωνίες με χώρες-εταίρους. Μεταξύ άλλων, οι συμφωνίες αυτές καλύπτουν εθελοντικές προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, υπό την καθοδήγηση της ΓΔ ENER, οι οποίες υλοποιούνται με την υποστήριξη της ENSREG και είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τον ΜΣΠΑ.

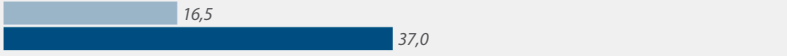
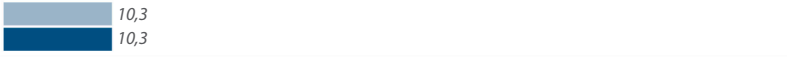
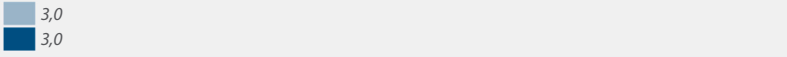

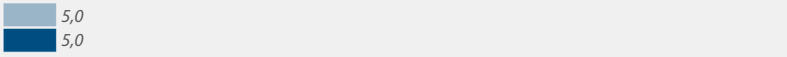

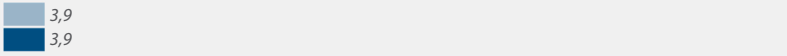

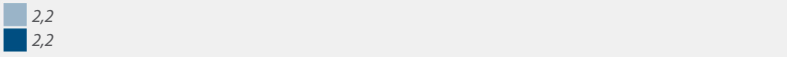

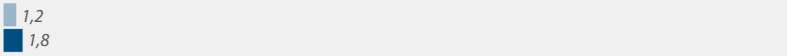

⁹ C(2020) 796.

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

- 14** Η πυρηνική ενέργεια βρίσκεται ψηλά στη δημόσια και πολιτική ατζέντα, είτε επειδή προσφέρει μια λύση χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση ενέργειας είτε λόγω ανησυχιών για την ασφάλεια που προκλήθηκαν από ατυχήματα του παρελθόντος και, πιο πρόσφατα, από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Το [Συμβούλιο επανέλαβε πρόσφατα](#) την ανάγκη να συνεχιστεί η στήριξη των «υψηλότερων προτύπων για την πυρηνική ασφάλεια, το περιβάλλον και τη διαφάνεια, σε περιφερειακό επίπεδο, σε άμεση γειτνίαση με τα σύνορα της ΕΕ, και παγκοσμίως».
- 15** Το ΕΕΣ έχει διεξαγάγει σημαντικές ελεγκτικές εργασίες στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας κατά το παρελθόν, εστιάζοντας στην [πυρηνική ασφάλεια](#) και στον [παροπλισμό αντιδραστήρων](#) στα κράτη μέλη της ΕΕ. Στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου, εξετάσαμε περαιτέρω κατά πόσον η Επιτροπή ενίσχυσε αποτελεσματικά την πυρηνική ασφάλεια σε τρίτες χώρες. Ειδικότερα, αξιολογήσαμε εάν:
- α) η Επιτροπή, από κοινού με την ΕΥΕΔ, σχεδίασε και καθιέρωσε ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό πλαίσιο για τη διεθνή συνεργασία της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας·
 - β) η Επιτροπή είχε αιτιολογήσει δεόντως την κατανομή της χρηματοδοτικής στήριξης της ΕΕ σε δράσεις του ΜΣΠΑ και την εκταμίευση του δανείου Ευρατόμ·
 - γ) οι χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δράσεις για την πυρηνική ασφάλεια παρήγαγαν τις εκροές τους εγκαίρως και εντός των ορίων του προϋπολογισμού, καθώς και απτά και βιώσιμα αποτελέσματα·
 - δ) η Επιτροπή δημιούργησε ένα άρτιο σύστημα για την παρακολούθηση της υλοποίησης των δράσεων του ΜΣΠΑ και του αντικτύπου τους.

- 16** Ο έλεγχος κάλυψε δαπάνες του ΜΣΠΑ για τις οποίες είχαν συναφθεί συμβάσεις κατά τις περιόδους 2014-2020 και 2021-2024, από τις οποίες επιλέξαμε δείγμα 14 συμβάσεων βάσει της σημαντικότητάς τους, με στόχο, μεταξύ άλλων, να ξεχωρίσουμε διαφορετικούς τρόπους διαχείρισης, πεδία δράσης (σχετικά με την παροχή εμπειρογνωσίας και την προμήθεια εξοπλισμού για την ασφάλεια, τις υποδομές και τις εργασίες αποκατάστασης), κατάσταση υλοποίησης και γεωγραφικές περιοχές. Ο κατάλογος των συμβάσεων του δείγματος που καλύπτουν δράσεις στην Αρμενία, την Κεντρική Ασία, το Ιράν και την Ουκρανία παρατίθεται στο [παράρτημα II](#). Ο έλεγχος κάλυψε επίσης το μόνο δάνειο Ευρατόμ που οφείλεται επί του παρόντος, συγκεκριμένα από την Ουκρανία (βλέπε σημείο [10](#)). Δεν κάλυψε τις δαπάνες της ΕΕ που αφορούσαν κυρίως την πυρηνική προστασία, δεδομένου ότι οι εγκληματικές ή εκ προθέσεως πράξεις συνεπάγονται χωριστό εύρος κινδύνων, πλαισίων δικλίδων και χωριστά χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ.
- 17** Αναλύσαμε τα έγγραφα της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ σχετικά με τη σύσταση του ΜΣΠΑ και τη σύσταση της δανειακής διευκόλυνσης της Ευρατόμ, καθώς και την τεκμηρίωση των συμβάσεων του δείγματος. Πραγματοποιήσαμε συνεντεύξεις με υπαλλήλους της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ που συμμετέχουν στον προγραμματισμό και τη διαχείριση του ΜΣΠΑ και του δανειακού μηχανισμού της Ευρατόμ, καθώς και με επιλεγμένους εταίρους υλοποίησης, εθνικές αρχές και δικαιούχους. Διενεργήσαμε ελέγχους εγγράφων για όλες τις συμβάσεις του δείγματος, οι οποίοι συμπληρώθηκαν με επιτόπιες επισκέψεις σε χώρες-εταίρους όπου η υποστήριξη του ΜΣΠΑ αφορούσε υλικές εργασίες: την Αρμενία και το Ουζμπεκιστάν. Λόγω της συνέχισης του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, αντικαταστήσαμε την προγραμματισμένη επίσκεψή μας σε δράσεις που βρίσκονται στην Ουκρανία με βιντεοδιασκέψεις με βασικούς συμφεροντούχους.
- 18** Η [ελεγκτική μεθοδολογία](#) που εφαρμόζουμε είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου που εκδίδει ο [Διεθνής Οργανισμός των Ανώτατων Οργάνων Ελέγχου \(INTOSAI\)](#).

Παράρτημα II – Κατάλογος των συμβάσεων του δείγματος

	Τύπος σύμβασης	Φύση της κύριας δραστηριότητας	Περιοχή	ΠΔΠ	● Αρχικό ποσό της σύμβασης ● Ποσό σύμβασης στο τέλος του 2024	(σε εκατ. ευρώ)
1	Συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων	Έργα υποδομής	Ουκρανία	2014-2020		30,0 70,0
2	Συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων	Έργα υποδομής	Ουκρανία	2014-2020		19,1 19,1
3	Συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων	Εργασίες αποκατάστασης	Κεντρική Ασία: Κιργιζία, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν	2014-2020		16,5 37,0
4	Συμφωνία συνεισφοράς	Εργασίες αποκατάστασης	Κεντρική Ασία: Κιργιζία, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν	2021-2027		10,3 10,3
5	Συμφωνία συνεισφοράς	Εργασίες αποκατάστασης	Κεντρική Ασία: Κιργιζία, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν	2014-2020		3,0 3,0
6	Συμφωνία συνεισφοράς	Εξοπλισμός και παρακολούθηση	Ουκρανία	2021-2027		3,4 3,4
7	Συμφωνία συνεισφοράς	Εξοπλισμός	Ιράν	2014-2020		5,0 5,0
8	Σύμβαση προμηθειών	Εξοπλισμός	Ιράν	2014-2020		6,6 6,6
9	Σύμβαση παροχής υπηρεσιών	Υπηρεσίες συμβουλευτικής	Ιράν	2014-2020		3,9 3,9
10	Σύμβαση παροχής υπηρεσιών	Υπηρεσίες συμβουλευτικής	Αρμενία	2014-2020		4,0 4,0
11	Σύμβαση παροχής υπηρεσιών	Υπηρεσίες συμβουλευτικής	Αρμενία	2014-2020		2,2 2,2
12	Σύμβαση παροχής υπηρεσιών	Υπηρεσίες συμβουλευτικής	Αρμενία	2021-2027		2,0 2,0
13	Σύμβαση παροχής υπηρεσιών	Υπηρεσίες συμβουλευτικής	Αρμενία	2014-2020		1,2 1,8
14	Συμφωνία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων	Εργασίες αποκατάστασης	Ουκρανία	2014-2020		3,5 3,5

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων που παρέχξε η Επιτροπή σχετικά με τις συμβάσεις στο πλαίσιο του ΜΣΠΑ, τα οποία αντλήθηκαν στις 10 Ιουλίου 2025.

Συντομογραφίες

Συντομογραφία	Ορισμός/Επεξήγηση
COP	Διάσκεψη των μερών των Ηνωμένων Εθνών
ENSREG	Ομάδα ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας (European Nuclear Safety Regulators Group)
ERA	Ειδικός λογαριασμός για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην Κεντρική Ασία
ROM	Παρακολούθηση βάσει αποτελεσμάτων (Results Oriented Monitoring)
TACIS	Τεχνική βοήθεια στην Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών
ΓΔ ECHO	Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας
ΓΔ ENEST	Γενική Διεύθυνση Διεύρυνσης και Ανατολικής Γειτονίας
ΓΔ INTPA	Γενική Διεύθυνση Διεθνών Εταιρικών Σχέσεων
ΓΔ MENA	Γενική Διεύθυνση Μέσης Ανατολής, Βόρειας Αφρικής και Περσικού Κόλπου
ΓΔ RTD	Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας
ΔΟΑΕ	Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΕΥΕΔ	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης
ΚΟΣΔ	Κοινό ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης
ΜΣΠΑ	Μηχανισμός συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας (όπως ορίζεται στον κανονισμό (Ευρατόμ) αριθ. 237/2014 του Συμβουλίου ή στον κανονισμό (Ευρατόμ) 2021/948 του Συμβουλίου, κατά περίπτωση)

Γλωσσάριο

Όρος	Ορισμός/Επεξήγηση
G7	Η Ομάδα των Επτά (G7) είναι μια άτυπη ομάδα επτά χωρών (Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες) και της ΕΕ. Τα μέλη της συνέρχονται ετησίως στη σύνοδο κορυφής της G7 όπου συζητούν παγκόσμια οικονομικά και γεωπολιτικά ζητήματα.
Αθέτηση υποχρέωσης	Αδυναμία εκπλήρωσης υποχρέωσης, όπως αποπληρωμής δανείου, σύμφωνα με τους όρους της σχετικής σύμβασης.
Αντίκτυπος	Οι ευρύτερες μακροπρόθεσμες συνέπειες ενός έργου ή προγράμματος που έχει ολοκληρωθεί, όπως τα κοινωνικο-οικονομικά οφέλη συνολικά για τον πληθυσμό.
Αποδοτικότητα	Η βέλτιστη δυνατή σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων πόρων, αναληφθεισών δραστηριοτήτων και επιτευχθέντων στόχων.
Αποκατάσταση	Κάθε μέτρο που μπορεί να ληφθεί για τη μείωση της έκθεσης στην ακτινοβολία που προέρχεται από ήδη ρυπανθείσες χερσαίες εκτάσεις, μέσω δράσεων που στοχεύουν στην πηγή ρύπανσης αυτή καθαυτή ή στις οδούς έκθεσης του ανθρώπου.
Αποτέλεσμα	Η άμεση επίδραση έργου ή προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του, όπως η βελτιωμένη απασχολησιμότητα όσων συμμετείχαν σε πρόγραμμα μαθημάτων ή η βελτιωμένη προσβασιμότητα έπειτα από την κατασκευή νέου δρόμου.
Αποτελεσματικότητα	Ο βαθμός επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων μέσω των αναλαμβανόμενων δραστηριοτήτων.
Βιωσιμότητα	Ικανότητα της χρηματοδότησης της ΕΕ να συνεχίζει να παράγει αποτελέσματα ακόμη και μετά την παύση της.
Δείκτης	Πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση ή την αξιολόγηση μιας πτυχής των επιδόσεων.
Δικαιούχος	Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιχορηγείται ή δανειοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ με σκοπό την εκτέλεση ενός έργου ή προγράμματος.
Εκροή	Αυτά που παράγει ή επιτυγχάνει ένα έργο, όπως η παροχή μαθημάτων κατάρτισης ή η κατασκευή ενός δρόμου.
Έμμεση διαχείριση	Μέθοδος εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΕΕ, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή αναθέτει καθήκοντα εκτέλεσής του σε άλλες οντότητες (όπως τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμοί).
Επακόλουθο	Άμεση ή μακροπρόθεσμη, σκοπούμενη ή ακούσια αλλαγή που επιφέρει ένα έργο, όπως τα οφέλη που προκύπτουν από ένα καλύτερα καταρτισμένο εργατικό δυναμικό.

Επιδόσεις	Μέτρηση του βαθμού στον οποίο εκπληρώθηκαν ικανοποιητικά οι στόχοι ενός χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ μέτρου, έργου ή προγράμματος, όπως και του βαθμού στον οποίο αυτό εξασφαλίζει την οικονομική αποδοτικότητα της σχετικής δαπάνης.
Επιχορήγηση	Στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, συνήθως μη επιστρεπτέα, για δαπάνες που όντως έχει πραγματοποιήσει δικαιούχος στο πλαίσιο επιλέξιμου έργου ή προγράμματος.
Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης	Η διπλωματική υπηρεσία της ΕΕ, η οποία είναι αρμόδια για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας.
Λογαριασμός για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην Κεντρική Ασία	Ταμείο πολλαπλών χορηγών που τελεί υπό τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης για την αντιμετώπιση των κινδύνων για το περιβάλλον και την υγεία που ενέχουν τα υπολειμματικά τοξικά και ραδιενεργά απόβλητα από ορυχεία ουρανίου της σοβιετικής εποχής στην Κεντρική Ασία.
Μελέτη σκοπιμότητας	Αξιολόγηση του κατά πόσον μια προτεινόμενη μέθοδος, σχέδιο ή εργασία είναι δυνατή ή εύλογη.
Μικρός δομοστοιχειωτός αντιδραστήρας (SMR)	Προηγμένος πυρηνικός αντιδραστήρας με ισχύ ηλεκτροπαραγωγής έως 300 μεγαβάτ ηλεκτρικής ισχύος ανά μονάδα, η οποία αντιστοιχεί περίπου στο ένα τρίτο της ισχύος που παράγουν οι παραδοσιακοί πυρηνικοί αντιδραστήρες.
Ορόσημο	Ενδιάμεση τιμή-στόχος, στην πορεία προς την επίτευξη ειδικού στόχου, που πρέπει να επιτευχθεί εντός προκαθορισμένης προθεσμίας.
Παρακολούθηση	Η συστηματική παρατήρηση και εξακρίβωση, εν μέρει μέσω δεικτών, της σημειούμενης προόδου προς την επίτευξη ενός στόχου.
Πρόγραμμα	Μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων πολιτικής της ΕΕ, συνήθως διά συγχρηματοδοτούμενων έργων.
Συμβάσεις υπηρεσιών έναντι αμοιβής	Συμβατικές ρυθμίσεις βάσει των οποίων οι υπηρεσίες αμείβονται με βάση τον πραγματικά δεδουλευμένο χρόνο.
Συμφωνία συνεισφοράς	Συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής και φορέα που υλοποιεί δράση στο πλαίσιο της έμμεσης διαχείρισης και έχει επιδείξει ικανότητα διαχείρισης κεφαλαίων του αυτού επιπέδου με αυτή της Επιτροπής.
Χρηστή δημοσιονομική διαχείριση	Διαχείριση των πόρων σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας.

Απαντήσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-08>.

Χρονογραμμή

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-08>.

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργεί το κλιμάκιο επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου III (Εξωτερικές δράσεις, ασφάλεια και δικαιοσύνη), του οποίου προεδρεύει η Bettina Jakobsen, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Marek Orłota, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενος από τα μέλη του ιδιαίτερου γραφείου του και το κλιμάκιο ελέγχου. Για τη γλωσσική και γραφιστική υποστήριξη μερίμνησαν άλλες διευθύνσεις του ΕΕΣ.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2026

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην [απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Φωτογραφία εξωφύλλου: © Fotokon – stock.adobe.com.

Φωτογραφίες 1 και 2: © Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής της Αρμενίας. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Φωτογραφίες 3 και 6: © Πυρηνικός σταθμός ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνόμπιλ. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Φωτογραφία 4: © State Scientific and Technical Center for Nuclear and Radiation Safety (SSTC NRS). Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

HTML	ISBN 978-92-849-6583-0	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/6776633	QJ-01-26-003-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6584-7	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/3342361	QJ-01-26-003-EL-N

Παραπομπή στην παρούσα έκθεση να γίνεται ως εξής:

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, [ειδική έκθεση 08/2026](#), με τίτλο «Διεθνής συνεργασία για την πυρηνική ασφάλεια – Η Επιτροπή παραμένει σημαντικός παγκόσμιος παίκτης, δεν υπάρχει ωστόσο ολοκληρωμένη στρατηγική ούτε άρτια παρακολούθηση», Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2026.

Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, συνέβαλε αποτελεσματικά στην ενίσχυση της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες. Συνολικά, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή παραμένει σημαντικός παίκτης στη διεθνή συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, έχοντας συμβάλει στην υλοποίηση μεγάλου φάσματος δράσεων, ορισμένες από τις οποίες μεγάλης κλίμακας και πολυπλοκότητας. Ωστόσο, τα επιτεύγματα αυτά σημειώθηκαν συχνά αργότερα και ενίοτε με υψηλότερο κόστος από ό,τι είχε αρχικά προγραμματιστεί. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση. Η Επιτροπή πάσχει επίσης από άποψη αποτελεσματικότητας, καθώς διαπιστώνεται η έλλειψη ολοκληρωμένης και επικαιροποιημένης στρατηγικής, αλλά και αξιόπιστης ιεράρχησης των προτάσεων βάσει προτεραιοτήτων, όπως και αδυναμίες στην παρακολούθηση των χρηματοδοτούμενων δράσεων. Διατυπώνουμε συστάσεις για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: @EUauditors